

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Titulus X. De Rescriptis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

2. Constitutio exequens aliam ab ipsius Condentis Superiore editam similiter, ligat aequaliter, tam Condentem, quam ipsi Subditos. *Ciratus Canon* huic Constitutionis generi accommodari potest.

3. Constitutio novum Jus condens circa res nondum præceptas, nec vetitas, ligat aequaliter Conditoris Subditos; sed cum sibi Legem imponere non possit, cum careat Jurisdictione in se ipsum, Condens in illâ non comprehenditur, eodem salem modo, quo sibi Subditi, cum isti ex justitiâ illam teneantur servare, ille verò tantum ex honestate, imò nec ad istud quoad pœnas obligatur.

4. Prælati Inferiores nedum tenentur Superiorum Leges servare, sed etiam invigilare, ut à suis Subditis custodiantur, cum ad hoc aliis partim præfiantur, undè duplici vinculo tenentur.

Ex his Notatis sequitur, quòd pro *Regulâ* aliud, hæc in re, dari nequit, nisi quòd *Lex Omnes sibi Subditos aequaliter ligat, pro qualitate Personarum Rerumque, circa quas versatur: eoque modo explicandum* Cap. 1. de *Constitutionibus, Canonum Statuta ab Omnibus custodiantur, & nemo in Actionibus, vel Judiciis Ecclesiasticis suo sensu, sed eorum autoritate ducatur.*

Nec refert, quòd indistinctè loquatur; nam locutiones generales pro subjectâ materiâ, illiusque exigentiâ, interpretandæ sunt, undè, etsi Judices omnes juxta Leges judicare teneantur, permittitur Majoribus Magistratibus ex circumstantiis à Legibus recedere, non item Minoribus. *GONZALES in hoc Cap. 23. versus finem.* Id infert ex *Authenticâ Hodiè. C. de Judic.*

TITULUS X.

DE RESCRIPTIS.

CAPUT I.

Continens Regulas sive Decisiones à Jure propriis verbis desumptas.

Rescripti nomine intelligitur Speciale quoddam Mandatum, quod à Principe impetratur, seu ad Judices obtinendos pro finiendis Litibus, seu ad Beneficium aut Gratiam quamcumque consequendam: *Prius* appellatur Rescriptum Justitiæ; *Posterius*, Rescriptum Gratiæ.

De Rescriptis Pœnitentiariæ Romanæ, vide *Bullam LIII. PIL. IV. In sublimi.* anni 1562. *Bullarii Tom. II. p. 69.*

Hic porro præcipuè agimus de Rescriptis, quæ à Sede Apostolicâ, sive à Romano Pontifice emanant, quorum frequens in Galliâ usus, sive cum appellatur à Sententiis Ordinariorum, sive cum impetrantur Dispensationes, Absolutiones, & aliæ Gratiæ obtinentur.

Rescripti Exemplar Epistola JOANNIS VIII. 122. *Tom. IX. Conc. pag. 90.* Multis autem nominibus hæc Rescripta solent in Jure appellari, aliquandò enim simpliciter dicuntur *Litteræ Apostolicæ*, aliquandò, *Mandata, Commissiones, Decreta, Litteræ Justitiæ, Beneficia Gratiæ &c.* In quibus omnibus, hæc potissimum spectari possunt, scilicet Narratio eorum, quæ petuntur, ut vera sit Forma Mandati, quæ Gratiâ vel Judices concedit, & ejusdem Executio quâ ratione fieri debeat.

SECTIO I.

Quid sit, & Quotuplex Rescriptum?

I. **U**bi certum nihil expressum est, nihil certum indè Papa potest respondere. *De Sponsalibus Cap. de Muliere. LIB. IV. DECR. TIT. I. Cap. 6. fin.*
II. Rescriptum Gratiæ est, cum gratiose aliquid à

Romano Pontifice conceditur. *In VI. de Rescriptis C. si gratiose. in. LIB. I. TIT. III. Cap. V.*

III. Gratia est, quam super Beneficio à Sede Apostolicâ aliquis impetravit. *ibid. Cap. 7. Gratia. in.*

IV. Litteræ Justitiæ, sunt Litteræ ad Judices datæ. *de Filiis Presbyterorum. Cap. Ex sua. LIB. I. DECR. TIT. XVII. Cap. 9.*

V. Litteræ Apostolicæ Justitiam continent, per quas dati Judices in Causis Personarum, possunt, juxta earum tenorem providè procedere. *EXTRAVANG. JOAN. XXII. De Concessione Præbendæ Cap. Sedes. in fin. TIT. IV. C. 1.*

VI. Litteræ, quæ de simplici Justitiâ formam habent, possunt facillè obtineri. *De Crimine falsi. Cap. accedens LIB. V. DECR. TIT. XX. Cap. 8.*

VII. Papa motu proprio alicui Gratiâ facit, & Gratia hujusmodi de sua merâ liberalitate procedit. *In VI. de Præb. Cap. si motu. LIB. III. TIT. IV. Cap. 23.* Papa ad petitionem alicujus, vel alterius pro eo oblatam, gratiam facit. *ibid.*

VIII. Litteræ sunt Monitoriæ, Præceptoræ alicui, & Executoriæ, contrâ aliquem, alii directæ *De Rescriptis. Cap. Ex Insinnatione. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 37.*

IX. Speciale Mandatum derogat Generali. *De Rescriptis. Cap. Sicut. C. Pastoralis. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 1. & 14. De Officio Legati. Cap. Studuisti. §. Respondemus. LIB. I. DECR. TIT. XXX. Cap. 2.*

X. Decreti irritantis Forma est, cum in eo apponitur Clausula (*etiam inane Decernentes & irritum*) *Si secus à Quoquam quavis autoritate contigerit attentari. CLEMENTINARUM de Concessione Præbendæ Cap. unico. in. Colligitur. LIB. I. TIT. III. Cap. un.*

XI. Decretum Conditionale est, cum mandatur aliquid, si res quæpiam fiat. *CLEMENTIN. De Concess. Præb. Cap. un. LIB. III. TIT. III. Cap. unico. Colligitur.*

XII. Decretum Conditionale in eventum duntaxat positæ Conditionum suam sortitur effectum. *ibid.*
XI. Rescriptum sub Conditione datum, non sortitur effectum usque in Conditionis eventum. *De Rescriptis Cap. Si pro te. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 13.*

XIV. Si pendente Conditione, Alius Gratiâ purè impetret, præferri debet ei, qui positâ Conditione alias obtineret. *ibid.*

SECTIO II.

De veritate Narrationis in Rescriptis.

I. **R**escripta, quæ subreptione vel falsis precibus forsitan impetrantur, nullum possunt Supplicantibus ferre remedium. *CAUS. XXV. QUÆST. II. Cap. 16. Dicenti.*

II. Litteræ per malitiam & mendacium obtentæ non valent. *De Rescriptis Cap. Sedes LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 1.*

III. Litteræ per Veri suppressionem, sive tacitâ Veritate, obtentæ, non valent nec conferunt Jurisdictionem. *De Filiis Presbyterorum. Cap. Ad presentiam LIB. I. DECR. TIT. XVII. Cap. 2.*

IV. Subreptio censetur, cum tacitum est, quod, si fuisset expressum, obtineri minimè potuisset. *De Sententiâ & Re Judic. Cap. Cùm inter. §. Cùm constituerit. med. LIB. II. DECR. TIT. XXVII. Cap. 20.*

V. Qui per fraudem vel malitiam, Falsitatem exprimunt, vel supprimunt Veritatem; nullum ex illis Litteris Commodum in suâ Perversitatis pœnam consequuntur. *De Rescriptis. Cap. Super Litteris. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 20.*

VI. Cum aliquis illa expressit, & suppressit, quæ si fuissent tacita, vel expressa, tales Litteras minimè dedissemus; per hoc apparet, ipsum extitisse indignum Gratiâ, quam duxeramus ei ex Benignitate Apostolicâ faciendam. *De Temporibus Ordinat. Cap. Dilectus. fin. in in. LIB. I. TIT. XI. Cap. 15.*

VII. Si

SECTIO III.

Quandonom Forma Rescripti reddatur invalida.

VII. Si per simplicitatem vel ignorantiam talis falsitas expressa sit, aut talis veritas occultata ac suppressa, quæ quamvis fuisset tacita vel expressa, nihilominus data fuissent Litteræ, saltem in formâ communi, Delegatus poterit secundum ordinem Juris Communis in Causâ procedere *ibid.*

VIII. Si per hujusmodi falsitatis expressionem, vel suppressionem veritatis, Litteræ fuerint impetratæ, quæ tacitâ vel expressâ, nullæ fuissent Litteræ datæ, non erit aliquatenus à Delegato procedendum, etiam si per simplicitatem & ignorantiam hujusmodi veritas suppressa sit aut falsitas expressa. *ibid. De Rescriptis. Cap. Super Litteris. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 20.*

IX. Qui falsò suggestit, vacare Præbendam, & ad suggestionem falsam super receptione suâ Litteras impetravit, cum Mendax Precator carere debeat impetratis, Pars Adversâ penitus absolvi debet. *De Præb. Cap. Dilectus. in. med. LIB. III. DECR. TIT. V. Cap. 26.*

X. Illi, quos per suppressionem veritatis, aut falsitatis expressionem, Litteras non solum Cardinalium, sed etiam Apostolicas, nec solum dubias, sed etiam certas consulerit impetrasse, carere debent impetratis. *De fide Instrumentorum. Cap. Quod super. §. Unde si. LIB. II. DECR. TIT. XXII. Cap. 7.*

XI. Cum de subreptione liquidò constat, potest Papa alicui, licet absenti, perpetuum silentium imponere. *De Sent. & Re Judic. Cap. Cum olim. §. Nos igitur. LIB. II. DECR. TIT. XXVII. Cap. 12.*

XII. Ad hoc, ut Rescriptum non sit vitiosum, non solum ea, quæ Juris sunt, narranda sunt, sed etiam ea, quæ sunt facti. *De Concessione Præbendæ. Cap. Cum nostris. §. Auditor. LIB. III. DECR. TIT. VIII. Cap. 6.*

XIII. Cum ea, quæ sunt de facto narrata non sunt, Litteræ per falsi suggestionem & veri suppressionem fuerunt impetratæ. *ibid.*

XIV. Nobilis Mulier mentiens se pauperem, non consequitur effectum Litterarum, quas suggestio tali mendacio impetravit, non enim debet de fraude Commodum reportare. *De Officio. & Potest. Jud. Deleg. Cap. Significantiibus. LIB. I. DECR. TIT. XXI. Cap. 38.*

XV. Delegatus factâ fide super fraude & malitiâ Narrationis, nullatenus de Causâ cognoscet. *De Rescriptis. Cap. Super Litteris. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 20.*

XVI. Eadem Ratio, quæ Delegantem moveret, moveat etiam Delegatum, & ubi Delegans suas Litteras denegaret, Delegatus etiam suæ cognitionis Officium nullatenus interponat. *ibid. Cap. 20. Super Litteris. fin.*

XVII. Quod factum fuit obtentu Litterarum, quæ per falsi suggestionem & veri suppressionem fuerunt impetratæ, habetur irritum & inane. *De Concessione Præbendæ. Cap. Cum nostris. §. Auditor. LIB. III. DECR. TIT. VIII. Cap. 6.*

XVIII. Quidquid factum est occasione Litterarum veritate tacitâ obtentatum, irritum decerni debet. *De Rescriptis. Cap. Constitutus. Cap. Cum dilecta. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 19. & Cap. 22.*

XIX. Cum notoria est, & manifesta suspicio in Judicibus, Litteræ, quæ illos committunt, dicuntur per veri suppressionem obtentæ, quando in eis de illâ suspicione nulla sit mentio. *Ut lite non contestata. Cap. Accedens. §. Cum igitur. LIB. II. DECR. TIT. VI. Cap. 2.*

XX. Cum non ferendum sit, ut mendacium, quod tantoperè Deo displicet, non modò ipsum impunitum sit, verum etiam alterius delicti veniam impetret; idcirco Episcopus apud Ecclesiam suam residens, de subreptione & obreptione Gratia, quæ super Absolutione alicujus publici criminis vel delicti, de quo ipse inquirere cœperat, aut remissione pœnæ, ad quam per eum condemnatus fuerit, falsis precibus impetratur, per se ipsum etiam summarie cognoscat. *CONC. TRID. Sess. XIII. C. 5.*

XXI. Idem Episcopus ipsam Gratiam, postquam per falsi narrationem vel veri taciturnitatem, obtentam esse legitime consulerit, non admittat. *ibid.*

Tom. I.

I. Rescripta contra Jus elicita ab omnibus Judicibus refutari debent, nisi fortè aliquid est, quod non lædat alium & profit Petenti, vel crimen Supplicantibus obtineat. *CAUSA XXV. QUÆST. II. Cap. 15. Rescripta. Vide quæ subjungit GRATIANUS.*

II. Rescriptum non derogat Constitutioni, nisi factâ de illâ expressâ mentione. *De Rescriptis. Cap. Nonnulli. §. I. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 28.*

III. Adeò Scripta Sedis Apostolicæ moderamur, ut ex certâ scientiâ nihil in eis faciamus apponi, quod de Jure deceat reprehendi. *De Rescriptis. Cap. Cum adeò. in. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 17.*

IV. Si quis Litteras Apostolicas impetrat contra aliquod Jus sive Concilium, debet in iis de ipso Jure sive Concilio mentionem facere. *De Capellis Monachorum. Cap. Ex parte. §. Cum autem. GLOSSA coll. LIB. III. DECR. TIT. XXXVII. Cap. 3.*

V. Cum aliquid obviat Generali Concilio, de quo nulla mentio est in Litteris; hujusmodi Litteras ab Apostolicâ Sede non credendum est emanasse. *ibid.*

VI. Si per Occupationem forsitan emanaverint, non valent, nec per hoc derogatur Concilio supra dicto. *ibid. fin.*

VII. Non est credendum, Romanum Pontificem, qui Jura tuetur, uno verbo voluisse subvertere, quod aliàs multis vigiliis est inventum, & excogitatum. *De Elefione. Cap. Ecclesia Vestra. LIB. I. DECR. TIT. VI. Cap. 57.*

VIII. Rescriptum contra Privilegiatos, non factâ de eorum privilegio mentione, non valet. *De Rescriptis. Cap. Cum ordinem. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 6.*

IX. Per Mandatum Apostolicum justæ Consuetudini non intelligitur derogari. *In VI. De Præbendis &c. Cap. Cum in Ecclesia. LIB. III. TIT. IV. Cap. 25.*

X. Rescripta sine Causæ cognitione sunt subreptitia. *ibid. Cap. Ex parte. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 2.*

XI. Litteræ per ignorantiam, vel negligentiam, vel etiam subreptionem impetratæ non valent. *De Sent. Excomm. Cap. Si aliquando. fin. LIB. V. DECR. TIT. XXXIX. Cap. 41.*

XII. Rescriptum, impetratum præter Romanæ Ecclesiæ consuetudinarium stylum, non valet. *De Sent. Excomm. Cap. Ad hæc. GLOSSA colligit. LIB. V. DECR. TIT. XXXIX. Cap. 12.*

XIII. Non valet Rescriptum ad habendos Judices, in quo non sit mentio Appellationis prius à se factæ in eadem Causâ. *De Rescriptis. Cap. Ex parte. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 12.*

XIV. Non valent Rescripta, per quæ aliquorum negotia omnia unius Judicis, vel plurium, quos sibi elegerint, arbitrio committuntur. *ibid. Cap. Ad hæc. seu Cap. 10.*

XV. Sic enim fieret, ut ad Judices Parti Adversæ suspectos recurrerent. *ibid.*

XVI. Apostolicæ Litteræ, quas sine speciali Mandato Domini Quis impetrat, valere non debent, nisi sit de illis Personis, à quibus non est exigendum de Jure Mandatum. *De Rescriptis. Cap. Ex parte. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 33. §. Quia verò.*

XVII. Minus valere debent Litteræ, quæ impetrantur ab illo, à quo Mandatum Dominus revocavit. *ibid. fin.*

XVIII. Si aliquis super aliquâ Quæstione sine speciali Mandato Domini Litteras Apostolicas impetrare præsumpsit, & Litteræ illæ non valeant, & ipse tanquam Falsarius puniatur. *De Rescriptis. Cap. Nonnulli. §. penultimo Cum autem. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 28.*

f

XIX,

XIX. Nisi sit de illis Personis, à quibus non debet exigi de Jure Mandatum. *ibid.* §. ult. *Circà illas Personas Vide GLOSSAM in verbo Exigi.*

SECTIO IV.

De Vitiis, quæ contingere possunt in Formâ Mandati.

I. Propter modicum defectum non vitiatum Rescriptum, cum ex Præcedentibus & Subsequentibus possit cognosci Mandatoris intentio. *GLOSSA.*

II. Propter defectum syllabæ vel litteræ non vitiatum Rescriptum. *GLOSSA Verbo non deerat. fin.*

III. Rescriptum Apostolicum, pro eo, quod in hæc dictione, *Spoliarunt*, hæc figura, O, deest, asseritur vitiosum: Mandamus, quatenus, hoc non obstante, in negotio ipso præviâ ratione procedas. *De fide Instrumenti. Cap. Ex parte. §. Quia LIB. II. DECR. TIT. XXII. Cap. II. Vide in Integrâ.*

IV. Propter abrasionem in narratione facti, Litteræ judicari non possunt falsæ, nec etiam haberi suspectæ. *De fide Instrumenti. Cap. Ex Litteris. §. dicimus. LIB. II. DECR. TIT. XXII. Cap. 3.*

V. Paucarum litterarum raturæ nequaquam Sapientis animum in dubitationem inducere debent circâ falsitatem vel suspicionem Litterarum Apostolicarum. *De Crimine falsi. Cap. Ex conscientia. LIB. V. DECR. TIT. XX. Cap. 9. quod est ultimum.*

VI. Rescriptis Apostolicis, quæ manifestum continent in Constructione peccatum, fides non debet adhiberi. *De Rescriptis. Cap. Ad Audientiam. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 11.*

VII. Rescriptum nihil valer, & est irritandum, si aliqua Notoria defint in eo. *DIST. X. Cap. 4. Optatum GLOSSA colligit Verbo Minus.*

VIII. Quisque sic Litteras Apostolicas studeat intueri tam in Bullâ, Filo, & Charta, quàm in Stylo, quod veras pro falsis vel falsas pro veris, modo aliquo non admittat. *De Crimine falsi. Cap. Quàm gravi. LIB. V. DECR. TIT. XX. Cap. 6. fin.*

IX. Falsitas Litterarum Apostolicarum, vel in modo Dictaminis, vel in formâ Scripturæ, vel qualitate Chartæ cognoscitur. *De Crimine falsi. Cap. Licet §. illos. LIB. VI. DECR. TIT. XX. Cap. 5.*

X. Item diligens Indagator falsitatem poterit intueri, vel in adjunctione Filorum, vel in Collatione Bullæ, vel motione, vel obtusione; præsertim si Bulla non sit æqualis, sed alicubi magis tumida, & alibi magis depressa. *ibid.* §. ult. *In cæteris*

XI. Quoties aliqua Scripta sub Nomine Papæ destinata, redarguenda videntur falsitatis, nulla eis adhiberi fides debet. *De Crimine falsi. Cap. Super eo. LIB. V. DECR. TIT. XX. Cap. 2.*

XII. Præsumi non debet, quod pro Litteris de simplicij Justitiâ, fraudem Quis commiserit falsitatis. *De Crimine falsi. Cap. Accedens. LIB. V. DECR. TIT. XX. Cap. 8.*

XIII. Is, qui præsentaverit Litteras falsas, retineri debet diligenter. *ibid.* Cap. Super eo. *fin.* seu Cap. 2.

XIV. Super vitia falsitatis Litterarum, quas in Sede Apostolicâ Quis reportavit, per Censuram Ecclesiasticam compelli debent Testes veritati testimonium perhibere, si se gratiâ, odio, vel timore subtraxerint. *De Testib. cogendis. Cap. Cùm contrâ. LIB. II. DECR. TIT. XXI. Cap. 9.*

XV. Qui Litteris non usus est, postquam falsas eas esse cognovit; puniri non debet: & si punitus fuit, in eundem statum restitui debet. *De Crimine falsi. Cap. Accedens. LIB. V. DECR. TIT. XX. Cap. 8.*

XVI. Quod per Litteras falsas mandatum fuerit, non debet observari. *ibid.* Cap. Super eo. *med.* LIB. V. DECR. TIT. XX. Cap. 2.

XVII. Si quæ Beneficia personalia sine Die & Consule fuerint deprehensa, autoritate careant. *CAUS. XXV. QUÆST. II. Cap. 16. Dicenti. §. 7. in Subjèctis à GRATIANO Legibus.*

XVIII. Ordo Scripturæ, seu error Scribentis, aut Verborum transpositio, sequenda non est contrâ Jus

Commune. *De Rescriptis. Cap. Causam. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 18.*

XIX. Si Quid occasione illius erroris attentatum fuerit in præjudicium alterius Partis, revocari debet. *ibid.*

SECTIO V.

De modo, quo Rescripta Apostolica diriguntur, & quid operetur Narratio Papa.

I. Stylus ubilibet Litterarum Apostolicarum & Aliarum, quæ ab eâ emanant in tantum pro Lege servatur, ut Litteræ præter Stylum expeditæ falsitatis suspicionem non careant. *Bulla XXIV. SIXTI. IV. Quoniam Nonnulli. §. 3. An. 1484.*

II. Apostolica Sedes consuetudinem in suis Litteris hanc tenet, ut Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, Fratres appellet; Cæteros autem Reges, Principes, vel alios cujuseumque Ordinis, Filios appellet. *De Crimine falsi. Cap. Quàm gravi. LIB. V. DECR. TIT. XX. Cap. 6. Vide GONZALEM in Commentario.*

III. Falsæ sunt Litteræ Episcopo præsentatæ, in quarum Salutatione, *Dilectus in Christo Filius* vocatur. *ibid.*

IV. Cum uni tantum Personæ Papæ Litteræ diriguntur, nunquam ei loquitur in Plurali; ut *Vos sive Vestri*, & his similia in ipsis Litteris apponantur. *ibid.*

V. Si quem Summus Pontifex sub Titulo cujuslibet Dignitatis ex certâ etiam scientiâ Verbo Constitutione, vel Litteris nominet, seu quovis alio modo tractet; per hoc in Dignitate illâ ipsum approbare non intelligitur, aut quicquam ei tribuere novi juris. *CLEMENTINA Si Summus. De Sent. Excom. §. similiter seu CLEMENTINARUM LIB. V. TIT. X. Cap. 4. quod est ultimum.*

VI. Quod mandatur Capitulo, intelligit mandari Cuilibet de Capitulo, ita ut, qui tempore Litterarum erat v. g. Archidiaconus, & Canonicus, possit, postquam factus est ejusdem Ecclesiæ Episcopus, Rescriptum Capitulo directum executioni demandare ac Beneficium conferre. *De Rescriptis. Cap. Eam te. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 7.*

VII. Verba Narrativa Rescriptorum Papalium, quibus Papa se fecisse aliqua pacta, excommunicasse, suspendisse, resignationem Beneficii alicujus recepisse narrat; & super quibus ejus Gratia & intentio fundatur, plenam fidem faciunt in Judicio. *CLEMENTINARUM De Probationibus. Cap. Litteris. LIB. II. TIT. VII. Cap. 1. Et un. Non recipitur in Galliâ, Pragmatica Sanctio & Concordata commonent.*

VIII. Vices, non Loco, sed Personæ Papa tribuit, cum de subsequenti conversatione præsumit ex transactâ vitâ. *de Præsumptionibus. Cap. Mandata. In integrâ. fin. LIB. II. DECR. TIT. XXIII. Cap. 6.*

IX. Si aliquando fortè contigerit, quod eis, qui autoritate Apostolicâ sunt Excommunicationi subjeti, Litteræ Apostolicæ cum Salutationis alloquio destinentur; non propter hoc Excommunicationis credatur Sententia relaxa: cum per ignorantiam, vel negligentiam, aut occupationem nimiam, vel etiam per subreptionem contingat, hujusmodi Litteras impetrari. *De Sent. Excom. Cap. si aliquando. LIB. V. DECR. TIT. XXXIX. Cap. 41.*

SECTIO VI.

De Variis Clausulis, quæ in Rescriptis apponi solent.

I. In Apostolicis Litteris intelligenda est hæc Conditio, etiamsi non apponatur, *Si Preces veritate nitantur. DE RESCRIPTIS. Cap. Ex parte LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 2. §. verum.*

II. Per Clausulam Generalem in Rescripto, quo Causa committitur, *adversus talem & quosdam alios super tali negotio & quibusdam aliis*, Delegatus non potest jurisdictionem exercere, antequam exprimantur Personæ vel Res. *De Rescriptis. Cap. Pastoralis. §. Quoniam. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 14.*

III. Per Generalem Clausulam, *Quidam alii*, quæ in Litteris Apostolicis inferitur, ultra Tres aut Quatuor

Quatuor in Judicium non trahantur, quorum Nomina in primo Citatorio exprimat Impetrator. In VI. *De Rescriptis*. Cap. *Cum in multis*. LIB. I. TIT. III. Cap. 2.

IV. Romana Ecclesia Abolutionem Sententiæ Delegatorum Judicium nequaquam consuevit aliis delegare, nisi in Litteris Commissionis contineatur expresse de sufficienti cautione præstandâ ab his, qui absolvi debent, quod Judicio Ecclesiæ debeant obedire. *De Sent. Excom.* Cap. *Ad hæc*. LIB. V. DECR. TIT. XXXIX. Cap. 12.

V. Clausula in Rescriptis (*Si Duo vel Tres interesse nequiverint, Unus vel Plures nihilominus exequantur*) quando scilicet pluribus Causa committitur; intelligitur de impotentia tam Juris, sive per Canonicum Impedimentum, quam Facti, v. g. per mortem vel inevitabilem necessitatem. *De Rescriptis*. Cap. *Sciscitatus*. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 13.

VI. Non intelligitur verò, quando eorum aliquis non vult: nisi Rescriptum exprimat; *vel noluerint interesse*. *ibid.*

VII. Clausula (*si ita est*) in Rescripto debet ad omnia, quæ præmissa sunt, referri. *ibid.* Cap. *Olim*. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 25.

VIII. Cum in Mandatis Causa committitur, (*etiam Appellatione remotâ*;) solis Partibus, inter quas Causa commissa est, Appellationis remedium est sublatum, non aliis. *ibid.* Cap. *Super eo*. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 15. Odiosa est, ideòque non extendenda.

IX. Quando in Rescripto apponitur Clausula (*omni Appellatione remotâ*;) qualibet Provocatio intelligitur removeri, quæ à Jure non indulgetur expresse. *de Appellationibus* Cap. *Pastoralis*. §. 1. LIB. II. DECR. TIT. XXVIII. Cap. 53. Circa hanc Clausulam, *Vid. GONZALEM in Cap. 1. de Rescript. n. 8. FLOREN. I. Part. p. 82.*

X. Cum pluribus Articulis in una Commissione positus, in uno tamen contingit Appellationem expresse vetari; in omnibus Appellatio intelligitur interdicta. *ibid.* *de Appellationibus* Cap. *Secundò*. §. *in quo*. LIB. II. DECR. TIT. XXVIII. Cap. 41. Quod restringendum ad Casum, in quo omnes Articuli respiciunt idem negotium.

XI. Quoties Clausula (*Appellatione remotâ*;) in medio Litterarum ponitur, si sunt plura negotia se minime contingentia, præmissa tantum complectitur. *De Appellationibus* Cap. *Inquisitioni*. LIB. II. DECR. TIT. XXVIII. Cap. 71.

XII. Si prædicta Clausula in fine Litterarum iteretur, omnia complectitur. *ibid.*

XIII. Per Litteras in quibus dicitur (*Nullis Litteris Veritati & Justitia præjudicantibus*) vel sub aliâ formâ verborum, non revocantur speciales Litteræ, dummodò de illis nihil expresse dicatur. *De Confirmatione nuli*. Cap. *Bona*. LIB. II. DECR. TIT. XXX. Cap. 3. §. 2.

XIV. Mandari quid simpliciter dicitur, si in Litteris non continetur (*Non obstantibus aliquibus, per que effectus Gratia potest impediri vel differri*) In VI. *de Præbendis*. Cap. *Ei, cui, cum* GLOSSA Verbo simpliciter.

XV. Utriusque Juris Argumenta nos docent, quod ea, quæ in principio sunt Rescripti, ad medium & ad finem; illa verò, quæ in medio, ad finem atque principium, sæpe referri contingat. *De Appellationibus* Cap. *Secundò*. §. *in quo*. LIB. II. DECR. TIT. XXVIII. Cap. 41.

XVI. Circa Regulam *Motu proprio* hic omissem. *Vid. GONZALEM in Cap. 8. de Rescript. n. 15.* Illius effectus explicat in Rescriptis, concessis etiam super precibus Impetrantis.

SECTIO VII.

Quos effectus pariat Rescriptum, & ad quas Personas extendatur?

I. **D**ecretalis Epistola non ad deprimendam cujusque justitiam, sed ad removendum grava-

Tom. I.

men datur à Sede Apostolicâ. *De Appellationibus* Cap. *Suggestum*. fin. LIB. II. DECR. TIT. XXVIII. Cap. 15.

II. Non est intentionis Papæ, nec esse debet, Jurisdictioni cujusquam per Mandatum suum derogare. *De Officio Judicis Ordinarii*. Cap. *Licet*. LIB. I. DECR. TIT. XXXI. Cap. 12.

III. Quæcumque forma in Mandatis præscribatur, non est intentionis Papæ, aliis præjudicium generare. *De Officio & Potest. Jud. Delegati*. Cap. *Super eo*. LIB. I. DECR. TIT. XXIX. Cap. 25.

IV. Nihil interest in Rescripto: utrum quid inhi-beatur primò, an secundò, medio, an fine. *De Appellationibus*. Cap. *Secundò*. §. *in quo*. LIB. II. DECR. TIT. XXVIII. Cap. 41.

V. Nullum intendit Papa per suas Litteras præjudicium generare. *De Privilegiis*. Cap. *Quia intentionis*. fin. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 29.

VI. Concessio facta per Rescriptum, nullum affert præjudicium ei, cui jus acquisitum est de speciali Consuetudine, Privilegio, vel Statuto, nisi hoc expresse in Rescripto caveatur. *De Rescriptis*. Cap. *Si propter*. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 10. *In VI.*

VII. Ut valeat hujusmodi specialis Concessio, debet in Rescripto apponi Clausula, *Non obstantibus quibuslibet Consuetudinibus, Privilegiis, vel Statutis*. *ibid.* GLOSSA in verbo *Statutis* notat jura hæc specialia ut contraria Juri Communi revocata per Cap. 40. *de Elect. in VI. & Clementinam 7. de Elect.* Unde hujusmodi Clausula minus odiosa aparet.

VIII. Litteræ super re litigiosâ impetratæ non facientes de lite mentionem, præjudicium non generant ei Parti, quæ est in Possessione illius rei. *De Privilegiis*. Cap. *Dudum*. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 31.

IX. Rescriptum potest valere ad unum effectum, & non valere ad alium, putà ad obtinenda Beneficia sine Curâ, quamvis non valeat ad obtinendum Beneficium habens Curam Animarum in his. *De Rescriptis*. Cap. *Si eo tempore*. colligitur. LIB. I. TIT. III. Cap. 9.

X. Cum in Commissionibus Summi Pontificis minores & viliores Personæ solummodò designantur, Majores & Digniores sub Clausula Generali intelliguntur includi. *De Rescriptis*. Cap. *Sedes*. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 15.

XI. Non licet occasione istius Generalitatis plures Personas in Judicium evocare. *ibid.*

XII. Rescriptum obtentum contra hominem unius Diœcesis, non valet contra hominem ejusdem nominis sed alterius Diœcesis. *ibid.* Cap. *Significante* seu Cap. 34.

XIII. Per Rescriptum impetratum contra homines Civitatis; etsi sit Clausula Generalis & *Quidam alii*. *ibid.* Cap. *Rodolphus*. seu Cap. 35.

XIV. Per Rescriptum contra Decesorem obtentum, conveniri non potest Successor; nisi Decessor dum viveret, fuerit in Judicium evocatus: etiamsi sit Clausula Generalis (& *Quidam alii*) *ibid.* Cap. *Significavit*. Cap. 36.

XV. Successor convenitur per Rescriptum contra Antecessorem impetratum, etsi proprium nomen Antecessoris sit expressum, & citatus non fuerit; quando ob communem utilitatem, & nomine Ecclesiæ, debitum contractum est. *De Foro Competenti*. Cap. *Dilecti* GLOSSA colligit, Verbo *Contra*. LIB. II. DECR. TIT. II. Cap. 34. eo casu Rescriptum censetur impetratum nomine Ecclesiæ.

XVI. Mandatum Apostolicum, ut cum Monachis dispensetur, etiam ad Abbates extenditur. *De Simonia*. Cap. *Mandato*. LIB. V. DECR. TIT. III. Cap. 46. quod est ultimum. Favorem continet, ideòque ampliandum.

XVII. Qui aliquas Personas expresse in Rescripto; non potest eo uti contra alias Partes, ut cum his Judicio contendat. *De Rescriptis*. Cap. *Sedes*. LIB. I. DECR. TIT. II. Cap. 15.

f 2

XVIII.

XVIII. Propter dolum & fraudem eorum qui ut Rescriptum Apostolicum eludant ad alias Personas res suas controversas transferunt; Rescriptum extenditur ad eos, de quibus mentio facta non fuit, & per illud conveniri possunt. *De alienatione Judicii mutandi Causa. Cap. Ex quorumdam. cum GLOSSA. LIB. I. DECR. TIT. XLIII. Cap. II.* Alienatores fraudulentos exhibent, suntque fraudis participes, si litis Consilii fuerunt.

XIX. Per Rescriptum impetratum contra Violentum, putà eum, qui violenter aliquam Ecclesiam occupavit, conveniri potest is, qui ei succedit in vitium; sive, qui similiter sine titulo ingressus est, ut sub eisdem Judicibus negotium terminetur. *De Judiciis. Cap. LIB. II. DECR. TIT. I. Cap. II.*

XX. De similibus idem ferendum iudicium, *Cap. 2. de Translat.*

SECTIO VIII.

An semper, & Quomodo teneatur Rescriptum executioni demandare. Is, cui dirigitur à Papà.

I. IS, cui Mandatum à Papa dirigitur, debet vel illud executioni demandare, vel quare non possit, rationabilem causam reddere. *De Rescrip. Cap. Si quandò. LIB. I. TIT. III. Cap. 5. Idem docet. C. 10. ejusdem Tit.*

II. Gravissimè arguendus, est qui Mandatum Apostolicum exequi subterfugit aut contemnit. *De Officio & Potest. Judicis Deleg. Cap. Prudentiam. LIB. I. DECR. TIT. XXIX. Cap. 21. §. Adjicimus.*

III. Æquanimiter sustinet Papa, Mandatum suum executioni non mandari, si sublit ratio non adimplendi. *De Prabendis & Dignit. Cap. Cùm teneamur. 6.*

IV. Non debet aliquo pretextu impediri, aut differri Mandatum Apostolicum. *In VI. De Officio & Potest. Jud. Delegati. Cap. Statuimus. §. Idem. LIB. I. TIT. XIV. Cap. 13.*

V. Quòd non possit aliquis Mandatum exequi, intelligitur vel de impotentia de Jure, vel de Facto vel tam de Jure, quam de Facto. *De Rescriptis. Cap. Scificitatis. init. Colligitur. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 13.*

VI. Impotentia de Jure est, si Aliquem legitimo impedimento detentum esse contiterit. *ibid. §. Nos verò.*

VII. Impotentia de Facto est, si contiterit, eum inevitabilis Necessitatis articulo impediri. *ibid.*

VIII. Ille, qui tantummodò non vult, hác impossibilitatis interpretatione non valet aliquatenus excusari. *ibid. §. Nec enim. fn.* Quòdque tamen, in favorem Impetrantium permittitur Collegis, ut exequantur, aliis nolentibus. *ibid.*

GONZALEZ in C. 5. *De Rescriptis. n. 6.* notat, quòd in Rescripto subintelligitur conditio, nisi sublit justa causa supercedendi ab executione. *n. 7.* Excipit ab obedientia Legislatori debità Casum, in quo injustum expressè præcipit, hancque exceptionem adductis Legibus Autorumque Testimoniis, probat. *N. 8.* Objicit sibi C. 28. *De Officio Delegati. §. Quia verò,* ubi de Executore Sententiæ à Delegato latae, hæc leguntur: *Etsi sciat Sententiam injustam, exequi nihilominus tenetur eandem,* allatisque variis solutionibus concludit, quòd illi liceat imò & debeat ab executione abstinere, si probabiliter magnum scandalum timeatur. Adde quòd ex C. 14. *De Rescriptis* colligitur, nolle Papam, ut, si quòd injustum Mandatum per inadvertentiam, nimiasque occupationes dederit, executioni mandetur, cùm in illo hæc dicat INNOCENTIUS III. *Sicut Nolumus injusta præcipere, sic volumus efficaciter exaudiri.* Innuat ergò se nolle audiri, cùm injusta præcipit.

Quid requiratur, ut Rescripta executioni mandari possint, & quomodo ea debeant adimpleri?

I. PER susceptionem Mandati, non dicitur quis eo uti. *In VI. De Procuratorib. Cap. Is, qui. LIB. I. TIT. XIX. Cap. 3.*

II. Ei, qui Litteras impetravit à Superiore, non profunt, priusquam Delegato fuerint assignata. *De Appellationibus. Cap. Ut debitus. LIB. II. DECR. TIT. XXVII. Cap. 59. med.*

III. Si intrà certum tempus lis decidenda committitur, ex tunc, terminus incipit currere, cùm Judices contigerit Litteras recepisse. *De Appell. Cap. Super eo. §. ult. LIB. II. DECR. TIT. XXVIII. Cap. 12.*

IV. In Litteris Citatoriis Rescriptum Apostolicum inferi debet, ut, eo viso, deliberare valeat is, qui ab altero convenitur. *De Dilationibus. Cap. Præterea. GLOSSA colligit. LIB. II. DECR. TIT. VIII. Cap. 2. init.*

V. Authentica ipsa atque Originalia Rescripta, non Exempla eorum, insinuari oportet. *CAUSA XXV. QUEST. II. Cap. 16. Dicenti.*

VI. Hæc est intentio Pontificis, ut de omnibus Articulis, qui in Commissione ponuntur, Justitia suum consequatur effectum. *De Appellationibus. Cap. Secundò. §. In quo. init. LIB. II. DECR. TIT. XXVIII. Cap. 41.*

VII. Data Litterarum Gratia diligentius attendi debet. *De Rescrip. Cap. Eam te. §. Penult. quod. init.*

VIII. Cùm tempore, quo Litteræ ipsæ datæ fuerunt, Quis est de Capitulo, postea in Episcopum consecratus, debet Mandatum Capitulo datum exequi. *ibid.*

IX. Cùm duo mandantur principaliter, non sufficit, unum sine altero adimpleri. *De Restitutione Spoliatorum. Cap. Pisanis. GLOSSA colligit. Verbo alterum ad modum. LIB. II. DECR. TIT. XIII. Cap. 19. Quod est ultimum.*

X. Quòd in Rescripto plura narrantur, quæ diversos operantur effectus, non sufficit Impetranti unum ex iis solum probare ad utrumque effectum consequendum. *De Rescrip. Cap. Olim. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 25.*

XI. Sicut nolumus injusta præcipere; sic cùm justa præcipimus, volumus efficaciter exaudiri. *De Rescriptis. Cap. Constitutus in integ. fn. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 19.*

XII. Qui à Delegato Mandatum recipit, v. g. ad excommunicandum aliquem, non intellectà, quæ esse potest, contentione inter Judices de Jurisdictione, debet illud humiliter executioni demandare. *ibid. Cap. Cùm contingat. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 24.*

XIII. Si contrarium postea Mandatum ab aliis Judicibus, putà ad absolvendum recipit, debet Copias Mandatorum Apostolicorum postulare, eaque examinare, nùm Posterius revocet Prius. *ibid.*

XIV. Quòd si expressè noscatur revocare Prius, Secundum Mandatum haud dubiè executioni demandare debet, secùs, si non revocat aut saltem de eo sit dubitandi locus. *ibid.*

XV. Per hoc tamen nullam sibi debet jurisdictionem attribuere Is, cui Mandatum dirigitur. *ibid. De Rescriptis. Cap. Cùm contingit. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 24.*

XVI. Forma Mandati exactà diligentia observari debet; processusque contra hujusmodi formam factus, inanis atque irritus decerni debet. *De Rescriptis. Cap. Cùm deleta. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 22.*

XVII. Man-

XVII. Mandatorum fines diligenter servari oportet. *In VI. de Præbendis. Cap. Cui de. fin. LIB. III. TIT. IV. Cap. 27.*

XVIII. Mandati fines excedere probantur, si quis citrà formam Rescripti accepti præsumeret judicare. *De Officio & Potest. Jud. Deleg. Cap. Prudentiam. §. I. fin. LIB. I. DECR. TIT. XXIX. Cap. 21.*

XIX. Qui agit contrà Mandati tenorem, nihil agit, ejusque processus cassari debet. *ibid. Cap. Venerabili. LIB. I. DECR. TIT. XXIX. Cap. 27.*

XX. Pro varietate Litterarum, fines Causarum non debent impediri. *ibid. Cap. Sanè. seu Cap. 3. Appendice CONC. LATERAN. Parte VII. Cap. 3. ideoque eo casu audeundus est is, à quo Litteræ emanarunt.*

XXI. Cùm aliqua subdisiunctione hoc vel illud mandantur, quorum unum verum est, alterum falsum, sufficit unum adimpleri; ut Rescriptum executioni demandetur. *De Rescriptis. Cap. Inter ceteras. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 4. GONZALEZ fusè explicat quidquid sciendum circà Rescripta alternativa.*

XXII. Intentio Mandantis semper attendenda est & servanda. *De Præbendis &c. Cap. Cùm olim. & Cap. Cùm causam. §. Consultationi. LIB. III. DECR. TIT. V. Cap. 38. quod est ultimum, & Cap. 36.*

XXIII. Cùm cessat Causa Mandati, Executor non tenetur illud adimplere. *in VI. De Præbendis. Cap. Si pauper. fin. LIB. III. DECR. TIT. IV. Cap. 30.*

XXIV. Occasione exceptionis alicujus frivola, non vult Papa Mandati sui Executores interloqui. *De Præbendis. Cap. Dilectus. 3. §. Mandamus. fin. LIB. III. DECR. TIT. V. Cap. 34.*

XXV. Si quis peccat contrà Mandatum tam in facto quàm in modo, vel in altero tantùm; non valet quod agitur. *De Restitutione Spoliatorum. Cap. Pisanis. LIB. II. DECR. TIT. XIII. Cap. 19. quod est ultimum.*

XXVI. Processus judicatur irritus, quandò formæ Mandati non est diligenter observata. *ibid.*

Plura scitu necessaria circà executionem Rescriptorum iniquorum, vel noxiorum, vel scandalum periculum-ve invehentium, collegit GONZALEZ *in Cap. 5. De Rescriptis & in Caput 28. de Offic. Jud. Deleg.*

SECTIO X.

Quomodò intelligenda sint Rescripta, & quando extinguantur seu desinant?

I. PER quamcumque Signaturam, seu Concessionem, aut Gratiam, vel Litteras Apostolicas, pro Commissionibus, seu Mandatis, aut Declarationibus, etiamsi motu proprio, ex certâ scientia ac etiam antè motam litem à Sanctitate suâ emanarint, vel de ejus Mandato faciendas, nulli jus sibi quaesitum quomodolibet tollatur. *Regula 18. Cancellariæ ab URBANO VIII. approbatæ BULLARIJ ann. 1623. Tomo IV. p. 28.*

II. Verba Rescriptorum non secundùm Scripturæ Ordinem, sed secundùm Jus Commune sunt intelligenda. *De Rescriptis. Cap. Causam. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 18.*

III. Mandata non debent ad Casus alios, quàm expressos, extendi. *In VI. de Præbendis. Cap. Cui de. LIB. III. TIT. IV. Cap. 27.*

IV. In Generali Concessione nequaquàm illa veniunt quæ non esset Quis verisimiliter in specie concessurus. *In VI. De Officio Vicarii. Cap. Cùm in Generali. LIB. I. TIT. XIII. Cap. 3.*

V. Multa licent in speciali Demandatione, seu Concessione, quæ ex Generali Mandato non licent. *De Officio Legati. Cap. Excommunicatis. LIB. I. DECR. TIT. XXX. Cap. 9. & in VI. De Officio Legati. Cap. Officii. LIB. I. TIT. XV. Cap. 1.*

VI. Semper recurrendum est ad intentionem Man-

Tom. I.

dantis ad interpretandum Mandatum. *De Arbitris. Cap. Exposita. GLOSSA colligit. Verbo intentionis. LIB. I. DECR. TIT. XLIII. Cap. 11. & De Restitutione Spoliatorum. Cap. Audita. GLOSSA. LIB. II. DECR. TIT. XIII. Cap. 4.*

VII. Verba intentioni deserviunt, & secundùm intentionem Proferentis, verbum prolatum intelligendum est. *De Appellationibus. Cap. Secundò. §. in quo. inquit. junctâ GLOSSA. LIB. II. DECR. TIT. XXVIII. Cap. 41.*

VIII. Per solam Citationem perpetuatur Rescriptum. *De Rescriptis. Cap. Ex tenore. GLOSSA colligit. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 16.*

IX. Mandatum, quo committuntur Causæ infrà certum terminum decidendæ, nisi de Partium consensu prorogetur, eo transacto expirat. *De Officio & Potestate Judicis Delegati. Cap. De Causis LIB. I. DECR. TIT. XXIX. Cap. 30.*

X. Romani Pontificis Mandatum non expiravit cum Mandante, cùm antè Mandatoris mortem Judex procedere incepit. *De Except. Cap. Olim. in init. med. LIB. II. DECR. TIT. XXV. Cap. 7.*

XI. Mandatum re integrâ, morte Mandatoris expirat. *ibid. Cap. Licet LIB. I. DECR. TIT. XXIX. Cap. 30.*

XII. Mandatum morte Mandatoris nullatenus expirat, si lis antè ejus obitum fuerit contestata. *ibid. Cap. Relatum est. seu Cap. Licet. fin. seu Cap. 30.*

XIII. Romani Pontificis Mandatum in ipsius obitu non expirat, eo quòd Res integra jam non est. *De Fide Instrumentorum. Cap. Ex parte. in init. fin. LIB. II. DECR. TIT. XXII. Cap. 11.*

XIV. Commissio, per quam censetur etiam Sententiæ prolatio committi, ex quo Res integra non existit, nequaquàm morte Committentis expirat, nisi fuerit antè revocata. *In VI. de Officio & Potest. Jud. Delegati. Cap. Si Delegatus. In VI. LIB. I. TIT. XIV. Cap. 7.*

SECTIO XI.

De Rescriptis GRATIÆ in particulari.

I. SEdis Apostolicæ Concessio, nullâ Personarum factâ expressione, ut possit idoneis Personis providere; specialem Gratiam continet. *In VI. De Præbendis. Cap. Si cui. colligitur. LIB. III. TIT. IV. Cap. 36.*

II. Si cui facta sit Concessio, seu data sit potestas, non ad suam, sed alterius certæ Personæ gratiam, vel favorem; specialem Gratiam non dicitur continere. *ibid. colligitur. in VI. LIB. III. TIT. IV. Cap. 36.*

III. Non congruit Gratiam, vel reddi quandòque inutilem, vel ipsius effectum in longius tempus cum dispendio illius, cui facta est, differri. *In VI. de Officio & Potest. Jud. Deleg. Cap. Si super. fin. LIB. I. TIT. XIV. Cap. 9.*

IV. In Generali Concessione illa non veniunt, quæ non esset quis verisimiliter in Specie concessurus. *In VI. de Panit. Cap. Si Episcopus. med. LIB. V. TIT. X. Cap. 2.*

V. In Mandato Gratiz, expresso uno Casuum, Mandatum super hoc factum, ad alios extendi non debet. *In VI. de Præbendis. Cap. Cùm in illis. §. Cùm autem fin. LIB. III. TIT. IV. Cap. 16.*

VI. In conferendis Gratiis, qui est tempore anterior, præferendus est alteri, ex quo de intentione Mandantis contrarium non apparet. *ibid. Cap. Quia sæpè. fin. in VI. LIB. III. TIT. IV. Cap. 15.*

VII. Ei per secundum Mandatum præjudicari, aut jus ipsius absorberi non debet. *ibid.*

VIII. Mandatum Gratiofum debet de suâ naturâ restringi. *ibid. in VI. de Præbendis. Cap. Cùm in illis. §. Cùm autem. fin. LIB. IV. TIT. IV. Cap. 16.*

f 3

IX. Si

IX. Si motu proprio Papa Gratiam fecerit, tunc fieri debet interpretatio plenissima in eadem. *ibid.* Cap. *Si pluribus*, Cap. 24.

X. Gratia ad petitionem facta, prout Juri congruit, restringi debet. *ibid.* Cap. 24. §. *Si verò*.

XI. Ei, cui mandatur speciale aliquid conferri, Gratia concedi non potest, si non habeat ad id qualitates requisitas, *ibid.* Cap. 29. *Ei, cui*. Colligitur.

XII. Subreptio contingit in Gratiis ad petitionem concessis. in VI. de Præbendis. Cap. *Motu proprio*. Colligitur LIB. III. TIT. IV. Cap. 23.

XIII. Subreptitia Gratia censetur, cum aliquid necessarium in eâ tacetur. in VI. de Præbendis. Cap. *Non potest*: Colligitur LIB. III. TIT. IV. Cap. 21.

XIV. Litteræ Gratiæ, quæ sunt subreptitiæ, sunt ipso facto nullius momenti. CLEMENTINARUM de Præbendis. Cap. *Si dignitate*. GLOSSA Coll. LIB. III. TIT. II. Cap. 1.

XV. In Concessione Gratiæ, verba Litteræ sunt sequenda. *ibid.* Cap. 1. Colligitur.

XVI. Occasione Mandati, quod Gratiam continet personalem, fraudem adhibere volentibus licentia non concedatur. De Concessione Præbendæ. Cap. *Constitutus. fin.* §. *Quia verò*. LIB. III. DECR. TIT. VIII. Cap. 11.

XVII. In Odiosis inspiciendum, quid operetur expressio in concessione Gratiæ, seu Dispensatione. in VI. de Præbendis. Cap. *Non potest. fin.* GLOS. Colligit. LIB. III. TIT. IV. Cap. 21.

XVIII. Concessio seu Gratia facta aliquibus Personis, nullâ expressâ; non expirat etiam re integra per obitum Papæ Concedentis. in VI. de Præbendis. Cap. *Si cui*. LIB. III. TIT. IV. Cap. 36.

XIX. Concessio seu Gratia facta in favorem alicujus certæ Personæ, expirat omnino, si Papa Concedens re integra moriatur. *ibid.*

XX. Ratio discriminis petitur, quod in priore casu totum, quod est ex parte Papæ, sit executioni demandatum; at in posteriore, data est tantum potestas ad exequendum, adedque cum Executor nondum inchoaverit iudicium, ejus potestas morte Concedentis extinguitur.

XXI. Primæ Generali Gratiæ alicui factæ derogat posterior specialis alteri facta, licet de illâ non fecerit mentionem. in VI. de Præbendis. Cap. *Quamvis*. LIB. III. TIT. IV. Cap. 38.

XXII. Constitutio revocatoria Gratiæ non tollit jus in re acquisitum, sed jus, quod ad rem compete-
bat, *ibid.* Cap. 39. *Si is*. Colligitur.

XXIII. Si tamen jus acquirendum, alteri jam acquisito magis digno est annexum, ei salvum remanet. *ibid.* Colligitur. §. *Non Sic*.

XXIV. Jus, quod ad rem compete-
bat, juxta verba revocationis intelligitur revocatum, *ibid.*

XXV. Jus, quod ad rem compete-
bat, cum revocationem ejus Collatio non præcessit, per revocatori-
am Constitutionem penitus tollitur. *ibid.* in VI. de Præbendis. Cap. *Quodam*. LIB. III. TIT. IV. Cap. 40. *fin.*

XXVI. Sedis Apostolicæ Concessionem, quæ speciale Gratiam continet, decet esse mansuram. in VI. de Præbendis. Cap. *Si cui*. LIB. III. TIT. IV. Cap. 36.

XXVII. Extinctâ Gratiâ Sedis Apostolicæ, extinguitur & potestas Executoris ad aliam exequendam. *ibid.* Cap. *Si Clericus*. Cap. 11. GLOSSA colligit.

XXVIII. Facta alicui Gratia per ipsius negligentiam, cum eam petere negligenter omittit, aliquando extinguitur. *ibid.* Cap. *Si Clericus*. Cap. 11.

XXIX. Quando quis restituitur ad Gratiam antea revocatam, hoc intelligitur fieri sine præjudicio ejus, cui tempore revocationis eadem Gratia fuerat concessa, nisi aliud exprimat. in VI. de Rescriptis. Cap. *Quamvis*, LIB. I. TIT. III. Cap. 5.

Ad intelligentiam Collectarum Decisionum, Nota 1. Quod pleraque respiciunt Gratiis Expectativas Apostolicas, quarum usus ubique cessavit: sed utilitas Decisionum etiam nunc permanet, quoad res similes. 2. Quod Gratiæ hujusmodi odiosæ sunt, propter damnum Collatoribus, aliisque similibus hinc illatum, ideoque restringendæ sunt. 3. Quod inter Expectantes, alii aliis preferendi erant, nempe Priores Posterioribus, nisi secus Gratia posterior ferret: item II, quibus facta erat motu proprio, his, qui illam ad sui vel aliorum petitionem impetraverant: item HI, quibus Papa contulerat Canonicatum cum expectatione Præbendæ, aliis, qui Canonicatum ut Præbendam expectabant. 4. Hujusmodi Gratiæ omnino adhuc integræ expirabant morte Concedentis, ideoque etiam potestas Executorum illarum; quando verò executio illarum incœperat antè mortem, durabant etiam post obitum Papæ: idem etiam nunc accidit Habentibus Indultum alicujus Magistratus Parisiensis, si iste moriatur, vel Dignitatem amittat antè significationem Indulti, secus, si post significationem debitè factam. 5. Hujusmodi Gratiæ revocari poterant & postea restitui, jus alteri quæsitus pendente revocatione durabat post restitutionem: Utrumque locum habet in Gratiis Expectativis in Galliâ usitatis, nempe in Nominationibus, quæ Graduatis conceduntur, in Indultis à Magistratibus Parisiensibus, quæ aliis cedunt, in Primariis Precibus post adventum ad Regnum, vel post Sacramentum fidelitatis à Novis Episcopis præstitum.

Cæteræ Decisiones pertinent ad Gratiis, quæ ipsâ concessione & expeditione perficiuntur, quæque ideo manent mortuo Papâ, etiam nondum cœpta executione, ut Facultates Legatorum, Vicelegatorum, Indulta conferendi Beneficia, quæ sunt Collationis Papæ, vel jure Devolutionis, vel Reservationis, aliæque quocumque; Indulta dispensandi ab Impedimentis Matrimonii, ab Irregularitatibus; Indulta conferendi in Commendam, illamve continuandi, aliæque similia, quæ totam vim suam habent à die Rescripti, nec ullatenus pendunt ab ipsâ executione, quæ aliud nihil est, quam ipsius Gratiæ fruitio.

SECTIO XII.

Quis penas incurrant, qui falsant Litteras seu Rescripta Apostolica, vel qui falsis Litteris utuntur.

I. **Q**UI Litteris Apostolicis uti voluerint, eas diligenter examinent; quoniam, si falsis Litteris se usos dixerint ignoranter, eorum sera penitentia evitare nequit penas inferius in Jure adnotatas. De Crimine falsi. Cap. *Ad Falsariorum*, LIB. V. DECR. TIT. XX. Cap. 7. *init.*

II. Omnes Falsarii Litterarum Apostolicarum, qui per se vel alios vitium falsitatis exercent, cum Favoribus, & Defensoribus suis, Anathematis vinculo sunt innodati. *ibid.*

III. Clerici, qui Falsarii fuerint deprehensi, omnibus Officiis & Beneficiis Ecclesiasticis perpetuò sint privati. *ibid.*

IV. Clerici, qui per se falsitatis vitium exercent, postquam per Ecclesiasticum Judicem fuerint degradati, Seculari Potestati tradantur, secundum Constitutiones Legitimas puniendi. *ibid.*

V. Per eandem Potestatem & Laici, qui fuerint de falsitate convicti, legitime puniuntur. *ibid.*

VI. Clerici, qui sub nomine Papæ Litteris falsis utuntur, Officiis & Beneficiis Ecclesiasticis spoliuntur. *ibid.* §. *Qui verò*.

VII. Laici, qui sub eodem nomine Litteris falsis utuntur, tamdiu manent Excommunicationi subiecti, donec satisfaciant competenter. *ibid.*

VIII. In

VIII. In istis & in illis malitia gravius, quàm negligentia puniatur; quod & de his, qui fallas Litteras impetrant, est observandum. *ibid. fin.*

IX. De Sacerdote, qui Litteras Apostolicas falsavit, omni Officio Sacerdotis & Beneficio Ecclesiastico perpetuò privatum, in aliquod Monasterium districtæ Religionis detrudas. *Appendice CONCILII LATERANENSIS Parte 26. Cap. 3.*

SECTIO ULTIMA.

De Secundis Rescriptis, quandonam priora revocent? illisve prævaleant?

I. Litteræ Posteriores debent Prioribus præjudicium generare. *De Confirmatione utili. Cap. Bonæ memoriæ. §. fin. LIB. II. DECR. TIT. III. Cap. 3.*

II. Ut Secundæ Litteræ revocent Primas, debent facere mentionem de Privilegiis Apostolicæ Sedis, vel de processu negotii coràm primis Judicibus, *De Sententiâ & Re Jud. Cap. Inter §. Cùm confiterit. init. LIB. II. DECR. TIT. XXVII. Cap. 20.*

III. Prima Commissio Judicibus data non censetur per ultimam revocata, tamquàm primi Judices essent suspecti, quando causâ suspicionis in Jure propositæ, frivolæ videntur. *ibid.*

IV. Cùm in Posterioribus Litteris non sit mentio Priorum, non revocantur. *De dolo & contumaciâ. Cap. Ex Litteris. §. Verùm. LIB. II. DECR. TIT. XIV. Cap. 2.*

V. Cùm in Posterioribus Litteris non continentur nomina Ecclesiarum, quæ in Prioribus posite fuerant, sed dicitur tantùm indefinitè *Super Quibusdam Ecclesiis*, Priores Litteræ non revocantur. *ibid.*

VI. Per generalem seu indefinitam mentionem, Priores Litteræ non revocantur per Posteriores. *ibid. GLOSSA colligit. Verbo indefinitè.*

VII. Per Litteras, in quibus dicitur (*Nullis Litteris veritati & justitiæ præjudicantibus*) vel sub aliâ formâ verborum, non revocantur speciales Litteræ, dummodo de illis nihil expressè dicatur. *De Confirmatione utili. Cap. Bonæ. §. 2. LIB. II. DECR. TIT. XXX. Cap. 3. Genus non derogat Speciei.*

VIII. Si à Sede Apostolicâ Litteræ priùs impetrentur, & aliæ postea, non factâ mentione priorum Litterarum, Litteræ impetrentur; si Judicibus innotuit, donec Romanum Pontificem consulant & ipsius exinde plenius cognoscant voluntatem, executione Litterarum debent penitus superfedere, ne pro varietate Litterarum, Causarum fines valeant impediri. *Appendice CONCILII LATERANENSIS Parte VII. Cap. 3.*

IX. Per Posteriores Litteras ab Adversâ Parte obtentas ad infirmendam Sententiam, non derogatur Prioribus Litteris, per quas ad infirmendam vel confirmandam Sententiam potest præviâ ratione procedi. *De Appellationibus. Cap. Oblatâ. fin. LIB. II. DECR. TIT. XXVIII. Cap. 57.*

X. Priores Litteræ semper manent in suâ vi, nisi fuerint per Posteriores expressè revocatæ; & quidquid in virtute illarum gestum est, debet inviolabiliter observari: donec fuerit de injuriis irrogatis sufficienter satisfactum. *De Officio & Povest. Judic. Deleg. Cap. Ex Litteris. LIB. I. DECR. TIT. XXIX. Cap. 29.*

XI. Sententia autoritate Priorum Litterarum rectè lata, antè receptionem Posteriorum Litterarum, ipsarum occasione nullatenus revocari debet. *De Restitutione Spoliatorum. Cap. Audirâ. LIB. II. DECR. TIT. XIII. Cap. 4.*

XII. Si occasione Posteriorum Litterarum contrâ Sententiam latam aliquid statutum est, id revocari debet. *ibid.*

XIII. Duas Commissiones super eodem negotio Impetrans, quarum altera non facit mentionem de aliâ, carere debet commodo utriusque. *De Rescriptis.*

Cap. Ex tenore. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 16. §. Nos igitur.

XIV. Si aliquis super aliquâ Causâ ab Apostolicâ Sede impetraverit Litteras, & Adversarius ejus eandem Causam postmodùm obtinuerit committi aliis, de Commissionem Priori non habitâ mentione, priores Judices ad Decisionem Causæ possunt procedere, nec Secundæ Litteræ obtinent alicujus roboris firmitatem. *De Rescriptis. Cap. Ceterorum init. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 3.*

XV. Si in Secundis Litteris habeatur mentio de Commissionem Priori, prædicta Causâ à Priorum est exempta judicio, cùm eadem Litteræ non sint tacitâ veritate impetratæ. *ibid. §. 1. Si verò.*

XVI. Si de assensu Partium Causâ committitur, & processu temporis, vel etiam continuò, alterutra Pars, alterâ nesciente, Causam ipsam, tacito de Commissionem Priori, alii Judici obtinuerit delegari; Is, qui tali dolo vel fraude Adversarium suum laborare coëgit, in expensis condemnari debet eidem. *ibid. §. ult. verùm.*

XVII. Si aliquis autoritate Posteriorum Litterarum per Adversarium in Judicium tractus, objecerit Litteras se Priores habere, de quibus in Posterioribus mentio non habetur, si eis dolo vel negligentia uti postposuerit; excusari non debet. *De Rescriptis. Cap. Si autem. init. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 9.*

XVIII. Si autem Prioribus Litteris usus non fuerit, quia Delegati Judicis copiam nequiverit habere; per Posteriores Litteras non poterit conveniri. *ibid. fin.*

XIX. Si quis Apostolicas Litteras impetrans, infra annum, postquam copiam Judicium habuerit, ex malitia vel negligentia postposuerit uti eis, autoritate Posteriorum Litterarum valet conveniri, licet in ipsis nulla de Prioribus mentio habeatur. *ibid. Cap. Plerumque. §. Cùm igitur. fin. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 23.*

XX. Quando de revocatione Litterarum ambigitur, nisi Posteriores Judices Prioribus, vel è converso, duxerint deferendum, simul utrique cognoscant. *ibid. Cap. 14. Pastoralis. §. Ad quod.*

XXI. Si fortè nequiverint simul in unam Sententiam concordare, quamvis plures sint ex una parte, quam ex alterâ, per Arbitros communiter electos à Partibus; hujusmodi concertatio sopiatur. *ibid. fin.*

XXII. Judex, qui ultimò datur, formam Litterarum debet inspicere. *De Rescriptis. Cap. Ex parte §. Mandamus. GLOSSA colligit. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 2.*

XXIII. Per Generale Mandatum posterius concessum, non derogatur Priori Speciali, quia de illo in Generali Mandato mentio non habetur. *De Officio Jud. Ordin. Cap. Grave. GLOSSA colligit. LIB. I. DECR. TIT. XXXI. Cap. 19. Species Generi derogat.*

XXIV. Secundùm Canonicas & Legitimas Sanctiones per speciem generi derogatur, quanquàm de genere in derogante specie mentio nulla fiat. *In VI. De Præbendis. Cap. Dudùm. §. Nos igitur. init. LIB. III. TIT. IV. Cap. 14.*

XXV. Posteriores Litteræ impetratæ, continententes quòd, *non obstantibus Litteris à Parte alterâ impetratis, revocari debeat, si quid immutatum est in Causâ*; intelligi non debet, ut revocetur quod factum est autoritate Priorum Litterarum, sed, si quid præsumptione vel violentiâ immutatum est. *De Restitutione Spoliatorum. Cap. Audirâ. §. Licet. §. Quia. LIB. II. DECR. TIT. XIII. Cap. 14.*

XXVI. Si Rescriptum faciat mentionem alterius Rescripti, primum Rescriptum exhibendum est. *De Rescriptis. Cap. Ex insinuatione. GLOSSA colligit. LIB. I. DECR. TIT. III. Cap. 37.*

Circâ collectas in hac Sectione Decisiones videntur

dus GONZALES in Cap. 3. de Rescriptis & Cap. 2. de Off. & Potest. Judicis Delegati, in quibus exponit quæcumque contra illas objici possunt, conciliatque omnia Jura, quæ contraria videntur.

Notandum autem inter alia hic & alibi habita ab eodem, quòd de Regula, quæ irritat secundum Rescriptum non faciens mentionem de primo, plures casus excipiantur, nempe 1. Si posterius sit Speciale. 2. si prius nullum sit ipso Jure, ut potè subreptitium aut obreptitium, vel concessum Incapaci. 3. Si prius valere desierit ex negligentia illo utendi per annum. 4. si utrumque sit ejusdem datæ, & de Collatione Beneficii agatur, tunc enim neutrum valet. 5. Si utrumque ad Lites spectet, & prius sine speciali Mandato impetratum fuerit.

CAPUT I.

Regula circa RESCRIPTA à JURE CANONICO, quoad sensum depromptæ, quibus singula, quæ præcedentibus desunt, sive quoad Ordinem, sive quoad Divisiones, sive quoad Materiam, Suppletur.

Antequàm componantur vel colligantur Regulæ circa Rescripta, Quædam scienda sunt. Sciendum est enim 1. Rescripti nomine, intelligi omnem Epistolam, quæ circa aliquid alicui responderetur.

2. Hic sumi tantum pro Epistolâ, quæ Romani Pontifices repondeant, vel dubia Proponentibus, vel Judices, aliudve simile ad Lites pertinens Postulantibus, vel Gratiâ Petentibus, vel, quæ motu proprio alicui aliquid concedunt, vel alteri dare præcipiunt, vel quid aliud facere jubent. Hinc sequi, Rescripta, de quibus hic, posse ex parte Materiam in tres Classes dividi, nempe 1. in Rescripta Decretoria, vel Decretalia quibus Summi Pontifices, vel consulti, vel motu proprio aliquid decidunt, vel decernunt. 2. in Rescripta Justitiæ, quæ, quidquid ad Lites pertinet, respiciunt. 3. in Rescripta Gratiæ, quæ ad Gratiâ spectantia contingunt.

Sciendum est 3. primæ Classis Rescripta ex se ipsis apta esse, ut sint Juris Publici Partes, quia vel aliquid novi decernunt & Jus Novum constituunt, vel Vetus interpretantur, & ejus Pars habenda, sicut, cum Legis interpretatio, ab Habente potestatem condendi Legem facta, ad Legem pertineat; alia verò in se considerata nihil aliud esse, quàm Juris Publici exempla, meramque illius executionem continere, ita ut juxta illud interpretanda sint, & ad illud, prout fieri potest, reducenda; considerata autem, ut in Corpore Juris inserta, ad Jus Publicum pertinere, veluti Pars ad Totum spectat, undè, si quid habent Juri Communi, tempore, quo missa sunt, usu recepto dissonum, id ad Jus Commune nunc usitatum pertinet, ut & cætera, quæ in eodem Juris Corpore continentur.

Sciendum 4. Rescripta dividi etiam posse, Ratione Autoris sive Causæ efficientis, in Vera, Falsa, Suspecta; Ratione Formæ, in Valida, Nulla, Annullanda, Dubia, & Obscura, atque etiam in ea, quæ motu proprio; & Ratione Accidentium, in Conditionata, Absoluta, Disjunctiva, & Indeterminata; Ratione Modi illa exequendi, in ea, quæ promptè exequenda sunt, & illa, quorum executio suspendenda est.

5. Rescripta ad alias Res vel Personas non extendi, quàm, quæ Papæ Jurisdictioni subsunt; quædam esse Rescriptis omnibus communia, quædam cuique Rescriptorum speciei propria, idèque prius consideranda esse in genere Rescripta, deindè in particulari, ut separatis, quæ communia ab iis, quæ propria; ab aliis facilius discernantur Rescripta: ob eandem quoque rationem comparandas inter se præcipuas eorum species singulaque, in quibus vel conveniant vel differant, seorsim colligenda esse.

Hinc fit, ut paucis delibatis, circa Rescriptorum autoritatem, notatas à nobis illorum Divisiones per-

curremus, à communiore, nempe ea, quæ ex Auctore petitur, incipientes; atque etiam cum Rescripta Justitiæ, & Rescripta Gratiæ, sint præcipua Rescriptorum genera, inter se accuratius ea conferemus.

Sciendum est, tantam esse Rescriptorum Gratiæ & Justitiæ cum Delegatione connexionem, ut Major pars eorum, quæ docet Jus Canonicum circa Rescripta, ad Delegationem pertineat; idcirco, si quæ hic circa Rescripta omittantur, in Tractatu de Jurisdictione requirenda. Sciendum etiam, Rescripta in Jure Canonico vulgò Litteras Apostolicas appellari, nec non & Mandatum, Commissiones, ut legenti Titulum de Rescriptis patebit. Sciendum præterea, Rescripti nomen Jus Canonicum à Jure Civili sumptissè, in quo eodem sensu sumitur, quo in Canonico: in isto verò Celestinum III. videri Primum, Rescripti nomen eo modo, quo nunc, usurpasse: Idque in C. 13. de Rescript. sed antea eodem sensu sumptum esse patet ex Titulo de Rescript. posito in 1. Collect. Antiquarum.

SECTIO I.

DE RESCRIPTORUM AUTHORITY.

Circa Autoritatem Rescriptorum varia considerari possunt. 1. Quanta sit hæc Autoritas. 2. Undè hauriant, quam habent, Autoritatem. 3. Quæ requirantur, ut suâ potiantur Autoritate. 4. Ad quas res se extendat.

S. I.

Quanta sit Rescriptorum Autoritas?

REGULA.

Universalis est Rescriptorum Autoritas eademque quoad amplitudinem, ac Conciliorum Generalium, non autem quoad infallibilitatem.

Prior pars patet ex Can. 1. DIST. XIX. ubi NICOLAUS docet, ab Omnibus esse recipienda.

RATIO COMPARATIONIS est: Concilium Generale Universalem habet autoritatem, quia totam representat Ecclesiam: Rescripta Pontificis Romani Universalem habere debent autoritatem, quia totam gubernant Ecclesiam. C. 1. DIST. XX. ubi LEO IV. docet, Causas Ecclesiasticas judicandas esse per Pontificum Rescripta, sicut & per Conciliorum Canones.

RATIO DISTINCTIONIS: Ecclesiæ Universali promissa est Infallibilitas, non autem Papæ; Concilium autem Generale idem est, ac Ecclesia Universalis, ac idèd istius Privilegio potitur. Posterior inferitur ex C. 6. DIST. XL. in quo dicitur, Papam à nemine judicandum, nisi deprehendatur à Fide devius: inferitur ex Extravag. JOANNIS XXII. De Verborum Signif. Prædecessorum quorundam suorum Decretis contrariâ: item ex C. 13. Qui Filii. & Extravag. II. de Privilegiis. Extravag. I. de Majorit. contrariis.

Dices forsitan contra posteriorem partem, Summorum Pontificum Rescripta ab ipsis vocari Oracula C. 25. de Rescript. C. 7. de Majorit. C. unic. de Voto in VI. hæc autem voce quid Divinum, proindèque infallibile significari. Verum responderetur, INNOCENTIUM III. à quo primum & secundum Capita desumpta, & BONIFACIUM, à quo tertium, Oraculi vocabulum usurpasse, prout significat quid reverendum.

Dices iterum, Rescripta Summorum Pontificum dici Apostolica C. 1. 2. 3. 4. 5. DIST. XIX. ac proindè, æquè parum errori obnoxia esse, ac Apostolorum Epistolæ. Verum responderetur, Rescripta hæc sic appellari, quia ab Apostolicâ Sede emanant; undè non sequitur, illa esse infallibilia, sicut Rescripta Apostolorum; alioquin essent infallibilia tam quoad Factum, quàm quoad Jus: idemque convenire, Rescriptis omnium Episcoporum, quorum

quorum Sedes fundata, vel gubernatae sunt ab Apostolis, ac idè Sedes Apostolicae appellatur. C. 6. DIST. XIX.

Oppones iterum *Agathonem*. C. 2. DIST. XIX. dicere, Sanctiones omnes Summorum Pontificum sic accipiendas tanquam Divi Petri voce firmatae sint, idèque infallibiles habendas esse, sicut haberentur & essent, si à Petro emanarent vel firmarentur. Verum Respondetur, 1. hunc *Agathonis* locum explicandum per istum S. LEONIS relatum. C. 5. CAUS. XXIV. QUÆST. I. *Manet Petri privilegium ubicumque ex ipsius fertur aequitate iudicium, nec nimia est vel severitas vel remissio, ubi nil erit ligatum, nil solutum, nisi quod S. Petrus aut solverit aut ligarit*, idèque sensum illius esse, Sanctiones Papales Petri auctoritatem habere, quando juxta relictas ab hoc Apostolo Regulas factae sunt.

S. II.

Undè suam hauriant Rescripta auctoritatem.

REGULA.

Non aliundè, quam ex se ipsis, suam Rescripta habent auctoritatem.

C. 1. DIST. XIX. ibi NICOLAUS probat variis Argumentis, auctoritatem Rescriptorum non pendere ex eo, quod in Codice Canonum, sive in Corpore Juris inserantur, sed ea, quae ibi non sunt inserta, pariter esse auctoritatis, ac ea, quae ibi inserta sunt, modò aliundè constet, non esse supposititia, quae Clausulâ subintellectâ in *cit. Can.* firma sunt omnino, quae continent Argumenta, quae alioquin infirma sunt.

RATIO: Rescripta, quae sunt Pars Juris, de quibus major esset difficultas, non habent auctoritatem ex eo, quod in Corpore Juris inserantur; Quae enim sunt apud GRATIANUM, ut & alia, quae apud eundem sunt, non majorem indè habent auctoritatem, ac si non in eo essent, ut supra dictum est; Quae verò sunt in Libris DECRETALIU, SECTI, CLEMENTINARUM &c. non possunt majorem hinc habere auctoritatem, quam eam, quae antea potiebantur, cum hæ Collectiones vel factae vel approbatae sint à Pontificibus, quibuscumque Pontifices, quorum Rescripta his in Collectionibus continentur, pariter sunt auctoritatis.

Quæres obiter, nùm inserta in Corpore Juris Rescripta ullam hinc capiant utilitatem?

Respondetur, Rescripta in Collectionibus Authenticis, seu Auctoritate Legitima factis, inclusa, triplicem hinc haurire utilitatem; hinc enim nota sunt, Authentica declarantur, & aptiora evadunt, ut in Praxim eant; Rescripta verò in Collectionibus non Authenticis inserta, primam & tertiam hinc capere utilitatem; secundam autem hinc tantum, cum usu recepta sunt istae Collectiones: non ita tamen, ut hinc certum fiat, Rescripta talia eorum esse, quibus tribuuntur, sed solum, ut, quae continent, probentur; undè, ut facilius concipiatur hæc Responsio, distinguenda est duplex Authenticitas: altera, quae Scriptum, non suppositum, ei, cui tribuitur, esse declaratur; altera, quae Scriptum spurium, ut utile recipitur; Authenticitatem istam adepti sunt unum non paucos, ex falsis Priorum usque ad SIXTIVM Pontificum Rescriptis à *Gratiano* passim citatis.

S. III.

Quae requirantur, ut sua Rescripta potiantur auctoritate.

REGULÆ.

Ut Rescripta quoad ea, quae Juris continent, universali sua potiantur auctoritate, non alia requiruntur, quam ista.

I. Ut ad certâ Loca à Summis Pontificibus non restringantur.

II. Ut omnibus Locis conveniant, utilia sint, & expediant.

III. Ut specialibus Locorum Consuetudinibus specialiter derogent, posito, quod quaedam sint illis contrariae.

IV. Ut sufficienter promulgentur, vel aliter nota fiant.

V. Ut usu ubique recipiantur.

Hæc omnia patebunt ex subsequentiibus ad hoc congruis Dissertationibus inferius referendis.

S. IV.

Ad quas Res extendatur Rescriptorum auctoritas.

REGULA I.

Ad ea omnia extenditur Rescriptorum auctoritas, ad quae Rescribentis potestas, necnon & voluntas.

Non eget probatione.

REGULA II.

Et si innumera sint, quae per Rescripta fieri posse. Jus Canonicum exprimit, vel insinuat, inter ea tamen non alia sigillatim notanda videntur, quam ista.

I. Rescripta Decretalia derogant Conciliis non Generalibus, etsi de his mentionem non faciant; aliis verò; si expressam de his mentionem faciant: Cujus discriminis hæc est Ratio: In priori casu censetur Pontifex attendisse ad Concilia, quibus derogat, etsi mentionem non faciat, secus in posteriore. C. 1. de *Const. in XI. C. 7. de Capell. Monach.*

II. Derogant specialibus Ecclesiarum Statutis, si de his mentionem faciant, quacumque firmitate roborentur. C. 1. de *Constit. in VI. C. 4. de Rescript.*

III. Verba narrativa Rescriptorum Papalium, quibus Papa se fecisse aliqua, puta excommunicasse, suspendisse, resignationem Beneficii recepisse narrat, & super quibus fundatur ejus Gratia & intentio, plenam fidem in Judicio faciunt. *Clementina de Probation.*

Non est in usu apud Gallos hæc *Clem.* Per *Concord. inter FRANCISCUM I. & LEONEM X.* abrogata est. *TIT. XVI. de Sublatione. Clementinae Litter.*

SECTIO II.

DE RESCRIPTIS FALSIS.

Non agimus seorsim de Rescriptis Veris, quia talia censenda sunt, quae nec Falsa sunt, nec Suspecta.

Circâ Falsa Rescripta, considerari possunt. 1. Quae Falsi Rescripti nota in Jure exprimentur. 2. Quae Cautela adhibeatur, ne fiant Falsa Rescripta. 3. Quis criminis Falsi Reus censendus sit, Quis non. 4. Quomodo puniendus sit Falsi Reus. 5. Quae poena contra Retinentes hujusmodi Rescripta.

S. I.

Quae Falsi Rescripti Nota in Jure exprimentur.

REGULA.

Non alia exprimentur in Jure Falsi Rescripti Notae, quam ista.

I. Si, in eo Episcopi, istisque Superiores, Filii vocentur, non Fratres; alii verò aliter, quam Filii nuncupentur. C. 6. de *Crim. Fal.*

II. Si, dum uni dirigitur, iste exprimat in Plurali. *ibid.*

III. Si

III. Si falsa sit Bulla, sive Sigillum, id est si verè collata, ab eà nonnihil absimilis videtur. C. 5. *cod. Tit.*

IV. Si Falsum sit Filum, id est aliud, quàm in Cancellariâ Romanâ consuetum. *ibid.*

V. Si Filum alicujus Bullæ, alteri adjunctum sit.

VI. Si immutata appareat certis in locis scriptura. *ibid.*

VII. Si Charta de novo scripta videatur. *ibid.*

VIII. Si Charta adeò spissa sit, ut Charta abraza alia tenuissima agglutinata appareat. *ibid.*

IX. Si alia sint scripturæ forma, modus dictaminis, sive Stilus, Chartæ qualitas, quàm quæ in Cancellariâ Romanâ adhiberi solent: Petita ex Bulla, Filo, & Stilo falsitatis Notæ indicantur etiam in fine C. 6. *ejusd. Tit.*

§. II.

Qua à Jure adhibeatur Cautela, ne fiant Falsa Rescripta.

REGULA.

Præter latam in Falsarios pœnam, de quâ postea, non alia in Jure adhibetur Cautela, ne Falsa fiant Rescripta, quàm quæ sequitur.

Prohibetur, ne Rescripta recipiantur ab alio, quàm à Papâ, vel ab alio, quàm ad id Deputato, idque sub pœnâ Excommunicationis in Laicum, & Suspensionis in Clericum C. 4. *De Crim. Fals.*

§. III.

Quis circâ Falsum Rescriptum Reus censendus est.

REGULA.

Non alii à Jure habentur ut Rei circâ Rescripta Falsa, quàm isti.

I. Falsitatis vitium per se Exercens, vel per alium, illiusque Fautor & Defensor. C. 7. *De Crim. fals.*

II. Rescripto Falso Utens. *ibid.* Idem habet C. 8. & 11. sumpta in contrario sensu.

III. Illud Impetrans. *ibid.*

IV. Ultra 20. dies illud Detinens. C. 4. *cod. Tit. in fine.*

Nota obiter ex postremo loco citato inferri posse, Priorem loqui tantum de Urente & Impetrante, qui cognoscit falsitatem: nam, quæ dicit de Detinente, ad Cognoscentem falsitatis vitium restringit, & non est potior ratio de isto, quàm de aliis.

§. IV.

Quomodo à Jure Canonico puniatur circâ Rescriptum Falsum Reus.

REGULA.

Non aliis plectit Jus Canonico pœnis circâ Rescriptum Falsum Reos, quàm istis.

I. Falsitatis vitium per se vel per alium Exercentem necnon & illius Fautores Anathemate innodatos declarat. C. 7. *De Crim. Fals.*

II. Clericos Falsarios deprehensos omni Officio, Beneficioque Ecclesiastico privat, sive per se, sive per alium hoc Crimen commiserint; si verò per se, degradari jubet, & Potestati Seculari tradi. *ibid.*

III. Urentem, Impetrantem quoque, ipso facto ab Officio & Beneficio spoliari jubet, si sit Clericus; si Laicus, Excommunicationi tandiù subijcit, donec competenter satisfecerit. *ibid.*

IV. Ultra 20. dies Detinentem Excommunicatione Papæ specialiter reservatâ illaqueat. C. 4. *ejusd. Tituli.*

V. Præcipit, ut Testes, qui gratiâ, odio, vel timore super Falsitate Rescripti nolunt deponere, ad id per

Censuram Ecclesiasticam compellantur. C. 9. *de Testib. cogendis.*

SECTIO III.

DE RESCRIPTIS SUSPECTIS.

Circâ Rescripta Falsitatis suspecta Quæri potest. 1. Quæ talia à Jure habeantur. 2. Quid circâ hujusmodi Rescripta sit faciendum.

§. I.

Quæ Rescripta Falsitatis suspecta à Jure censentur.

REGULA.

Non alia in Jure dicuntur suspecta Falsitatis Rescripta, quàm ista.

I. Si sint contraria alicui Concilio Generali, & de eo mentionem non faciant: Si tamen illud Concilium aliud sit, quàm Tridentinum; Plus enim V. expressè Brevi 1570. declaravit, Rescripta Concilio Tridentino contraria valere, etiamsi illi non derogent expressè. C. 3. *de Capell. Monach.*

Inferitur ex C. 17. *de Rescript.* in quo INNOCENTIUS III. dicit, quòd sciens nihil apponi facit in Rescriptis suis, quod de Jure debeat reprehendi: hoc Idem articulo hanc affert rationem C. 57. *De Elect.* Non est credendum, Romanum Pontificem, qui Jura tuetur, uno verbo velle subvertere, quod aliàs multis vigiliis est inventum & excogitatum.

II. Si quæ Falsitatis Nota ex suprâ notatis in illis ita appareat, ut meritò dubitetur, an vera sint. C. 15. *De Appell.*

III. Si Causæ cognitionem prohibeant. Cap. 2. *De Rescr. Vid. GONZALEM in illud n. 18.* Hæc prohibitio injusta esset, quia nemo inauditus damnandus est.

IV. Si manifestum in Constructione peccatum contineant. C. 11. *De Rescript.* C. 5. *De Crim. Fals.*

V. Si sit rasura in loco suspecto. C. 3. *de fide Instrum.*

VI. Si Gratia concessa, sit insueta exemploque, careat C. 5. 6. *De Confirm. Utili &c.*

§. II.

Quid faciendum circâ Rescripta Falsitatis Suspecta.

REGULA.

Circâ hujusmodi Rescripta nil aliud facere præcipit Canon, quàm istud.

I. Si Rescripta sint Juri contraria, non sunt exequenda; sed Superior super ea consulendus. C. 2. *de Crim. falsi.* C. 8. *De fide Instrum.*

II. Si quid habent Juri consonum, id executioni mandandum est. C. 8. *max. citat.*

SECTIO IV.

DE RESCRIPTIS NULLIS.

REGULA.

Rescripta non in aliis Casibus declarantur nulla à Canone, quàm in istis.

I. Si Falsi suggestione, vel Veri suppressione obtineantur; quod generaliter verum est, si id fiat ex malitiâ, & agatur de Gratiâ; secus, si fiat ex simplicitate, vel ignorantia, & agatur de Justitiâ; tunc enim valet quoad id quod habet Juri Communs consonum. C. 8. *de Constit. C. 6. De Conc. Prob.* C. 16.

C. 16. CAUS. XXVI. QUÆST. II. C. 20. De Rescript. C. 11. De Deleg. in. 1. Coll.

H. Si dent Curatum Beneficium Personis, quæ Scientiâ, Moribus, & Ætate non congruunt Concilii Lateranensis Inlilitus; Quod extendi potest ad omnia Rescripta Gratia & Justitiæ, Canonibus contraria, ipsisque non Derogantia. C. 4. De Ætat. & qual. &c. C. 3. De Capell. Monach. CAUS. XXV. QUÆST. II. C. 13. 14. 15. 16.

III. Si in his desit aliqua littera & non constet de Mandatoris intentione, nec Præcedentia per Subsequentia intelligantur; secus, si desit tantum aliqua littera. C. in 15. in Coll. 5. De Off. & Pot. Deleg.

IV. Si dentur à Pontifice per ignorantiam, vel negligentiam, vel occupationem nimiam inadvertente. C. 41. De Sent. Excomm.

V. Si ab Excommunicato impetrentur extrâ Communionis vel Appellationis Causam. C. 1. De Rescript. in VI. C. ult. De Except.

VI. Si ab eodem plures in alium Appellationes Habente, ad diversos Judices impetrentur Rescripta. C. 2. De Rescript. in VI.

VII. Si à Reo Actorem Conveniente vel Reconveniente, ad alium, quam ad illum, coram quo convenitur; Rescriptum impetretur. *ibid.*

VIII. Si Secundum Rescriptum circa eandem rem impetratum de Primo mentionem non faciat. C. 2. 3. De Rescript. Loquuntur tantum de Rescript. Justitiæ; sed ob paritatem rationis, ad alia extendi possunt. Ratio enim illorum est, ne fraus sua Autori patrocineretur, hæc autem Ratio generalis est, ideòque audienda tam circa Rescripta Gratia, quam circa Rescripta Justitiæ. *Vide Exceptionem in R. 4.*

IX. Non valet Rescriptum super his, quæ Ordini Cisterciensi Sedes Apostolica specialiter indulget, nisi in illo facta fuerit hujus Ordinis Mentio. C. 6. *ibid.*

X. Non valet Rescripta, quibus impetrantur indeterminati Judices ab ipsâ Parte eligendi. C. 10. *ibid.* *Vid. GONZALEM*, ubi notat hujus rei causas aliisque Textibus probat congruas esse.

Hic damnari videtur Usus apud Gallos receptus, quo postulati à Parte Judices à Papa vel Legato impetrantur: sed differt hic Usus à damnato, quia apud Nos determinati sunt Judices, illic verò indeterminati.

XI. Non valet impetratum post Appellationem Rescriptum, in quo nulla de illâ sit mentio. C. 12. *ibid.*

XII. Rescriptum dolo obtentum irritum est habendum: idem dic, si antè terminum obtineatur: dolo autem obtinetur, si Impetrans Dignitatis suæ nomen supprimit, ut sibi Rescriptum detur aliter denegandum. *ibid.* C. 50. De Appell. C. 50. de Rescript.

XIII. Si diversa ad diversos Judices super eodem negotio contrâ eundem impetrentur Rescripta, quorum unum de alio non faciat mentionem, nullum ex his valet. C. 18. *ibid.*

XIV. Rescriptum obtentum contrâ talem talis Dioceseos nullum est, si iste sit alterius Dioceseos. C. 34. *ead.* *TIT.* Hujus Causis & sequentis Ratio desumitur ex præsumptione fraudis.

XV. Impetratum contrâ Hominem Dioceseos, non valet ergâ Hominem Civitatis. C. 25. *ead.* *TIT.*

XVI. Excedens Concedentis Jurisdictionem non valet, quale esset quod ab Ecclesiâ daretur circa rem Fori Secularis. C. 10. 20. De For. Comp. in integrâ.

XVII. Si Secundum Rescriptum post legitimam executionem accipiat, irritum est. C. 16. De Rescript. C. 4. De Restit. spoliat.

XVIII. Quando Rescriptum est aliquorum Privilegiis, Statutis, Consuetudinibus contrarium, nullum est, nisi adsit Clausula Derogatoria.

Inferitur ex C. 1. de Constit. in VI. Quod enim dicit de Constitutionibus, ad Rescripta extendendum est, cum sit par Ratio: Inferitur etiam ex C. 6. De Rescriptis, in quo dicitur, quod in Rescripto Ordinis Cisterciensis Privilegiis contrario, faciendâ est mentio de Privilegio hujus Ordinis, ut valeat Rescriptum; Dici

posset; quod *Caput istud* contineat Gratiam Ordini Cisterciensi specialiter indulgam, ideò ad alios similes Casus extendi non posse; sed Respondere licet, quod id unum speciale est in *cit.* *Cap.* quod in Rescriptis Ordini Cisterciensi adversis expressa sit mentio faciendâ de Privilegiis hujus Ordinis: in Rescriptis verò, quæ aliorum Indultis adversantur, sufficit ut generaliter derogetur omnis Privilegiis.

REGULA II.

Ignorantia Facti, quod in Rescripto, ut valeat, est exprimendum, impedit, ne Rescriptum sit irritum, quando Factum illud non exprimitur.

C. 7. De Rescript. in VI.

REGULA III.

Rescriptum quoad aliquid nullum, non ideò quoad cætera irritum est.

C. 9. de Rescript. in VI.

REGULA IV.

Secundum Rescriptum valet, non factâ de Primo mentione, quando Impetrans isto usus non est dolo vel negligentia.

C. 9. 12. de Rescript.

REGULA V.

Rescriptum nullum est, quoties non exprimit, quod, ut valeat, Jus vel Stylus exprimendum declarat.

Inferitur ex C. 17. 34. 35. de Rescript. ubi Rescripta declarantur nulla, ob id solum, quod in his non exprimentur, quæ ex solo Jure vel Stilo esse exprimenda judicantur.

Circa ea, quæ exprimenda declarat Jus Vibe R. 9. hujus Tituli.

REGULA VI.

Non est irritum Rescriptum, quoties non exprimit, quod expressum à concedendo Papam revocaret.

C. 23. de Accus. ubi Collatio facta Criminoso Beneficium Petenti, modò non sit diffamatus, valet, si illius tamen crimina expressa fuissent, à conferendo tali, retraxissent, ut inferre licet ex C. 4. de Ætate & Qual. &c.

REGULA VII.

Non sola Falsitas, seu Res Falsa, quæ cognita à concedendo Papam retraheret, Rescriptum irritat, sed quandoque & ea, quæ cognita non retraheret.

C. 34. de Rescript.

REGULA VIII.

Irritum est Quidquid sit vi Rescripti irriti.

C. 19. De Rescript. C. 6. De Conc. Prab.

REGULA IX.

Quæ exprimenda in Rescriptis, ut valeant, continent.

Non alia Canon ad id clarè exigit, ut in Rescriptis exprimentur, quam ista.

I. In Secundo Rescripto circa idem negotium impetrato, de Primo mentio haberi debet. C. 2. 3. 15. De Rescript. C. 11. 13. de Deleg. in 11. Coll. C. 12. 19. *ead.* *TIT.* C. 2. de Appell.

II. Si Quid impetretur contrarium Apostolicis Ordinibus Cisterciensis Indultis, hujus Ordinis faciendâ est mentio. C. 6. *ead.* *TIT.*

III. Obtentum post Appellationem, istius meminisse debet. C. 12. *ead.* *TIT.* C. 3. de Confr. util. &c.

IV. Vera Impetrantis Diocesis exprimenda est. C. 34. *ead.* *TIT.*

V. Idem de ipsius Patriâ vel Domicilio, quando est de Civitate Cathedrali. C. 35. *ead.* *TIT.*

VI. Extrâ

VI. Extrà Diocesium ultrà duas Diatas Reum trahens meminisse debet Constitutionis id prohibentis. *C. 26. Eod. Tit.*

VII. In Rescripto ad Beneficium, exprimendum illud, quod Impetrans jam possidet. *C. 26. 27. 42. Eod. Tit.*

VIII. In Rescripto Beneficii Restitutorio exprimenda est causa, ob quam Impetrans amotus fuit. *C. 26. Eod. Tit.*

IX. In Rescripto ad Beneficium obtinendum, Impetrans meminisse debet Primi, vi cuius Beneficium vel Pensionem obtinuit. *C. 31. Eod. Tit.*

X. Irregularis suæ irregularitatis meminisse debet in Rescripto, quo Beneficium impetrat. *C. 2. de Fil. Presb.*

XI. In Rescripto, quo quis à Beneficio amoveri præcipitur ob impedimentum Canonicum, à quo dispensatus fuerat, habenda est mentio Dispensationis antea sibi concessæ. *C. 9. Eod. Tit.*

XII. In Rescripto, ad Beneficium obtinendum, Impetrans exprimere debet, se Clericum esse. *C. 16. de Transact.*

XIII. In Rescripto, cujus impetrationi obest Excommunicatio, de istâ mentio facienda est; secus, si non obstit. *C. ult. de Except.*

XIV. Cùm vi Primi Rescripti processum est, ac res, de quâ agitur, tangit Privilegia à Sede Apostolicâ concessa, Secundum Rescriptum circa eandem rem impetratum de utroque hoc puncto meminisse oportet. *C. 30. de Sent. & Re Jud.*

XV. Contrarium Statuto jurato & à Papâ confirmato Rescriptum de illo mentionem facere debet. *C. 19. de Rescript.*

XVI. In Rescripto, quo Petro Prioratus seu Temporalis Administratio confirmatur, exprimendum, Petrum esse Regularem. *C. 5. 6. de Confirm. util. &c.*

XVII. Rescriptum à Censurâ absolvens facti seriem, propter quod illa lata est, continere debet. *C. 5. de Cohab. Cler.*

XVIII. Quandò Rescriptum Concilio Generali adversatur, illius meminisse debet. *C. 3. de Capell. Monach.* Exceptio habetur. *C. 1. de Const. in IV.*

REGULA X.

Expressionis defectus suppletur per Clausulam faciendæ expressioni respondentem. *C. 21. de Præb. in IV.*

REGULA XI.

Clausula motu proprio eundem defectum supplet, nisi agatur de damno tertii. *C. 23. de Præb. in VI.*

SECTIO V.

DE ANNULANDIS RESCRIPTIS.

REGULA.

Non alia in Canone leguntur circa Rescripta annullanda, quàm ista.

Quidquid fit ex Rescripto irritando quale est subreptitium, quoad Lites irritandum est. *C. 22. de Rescript. C. 5. de Vicario.*

SECTIO VI.

DE RESCRIPTIS, QUORUM DUBIUS EST VALOR.

REGULA.

In dubio, an Posterior Rescriptum Prius revocet, utriusque Iudices simul cognoscere debent, si alii alii deferre noluerint; quòd si concordate nequiverint; Arbitri à Partibus electi concertationem sopire debent.

C. 14. de Rescript.

SECTIO VII.

DE RESCRIPTORUM, QUIBUS INEST AMBIGUITAS, INTERPRETATIONE.

REGULA.

Non alia leguntur in Canone circa Rescriptorum ambiguoarum interpretationem, quàm ista.

I. Rescripta ambigua ex Rescribentis intentione interpretanda sunt. *C. 41. de Appell.*

II. Quandò obtinetur Rescriptum contrà Petrum & Quosdam alios, hæc Clausula, *Quidam alii*, non extenditur ad Plures, quàm ad Quatuor, quorum Nomina in primâ Citatione sunt exprimenda, ne varietati detur locus. *C. 2. de Rescript. in VI.*

III. Si plures in eodem negotio committantur cum hæc Clausula *si non omnes simul potuerint, qui poterunt procedant*, hoc de impotentia tam facti, quàm Juris, intelligendum est. *C. 13. de Rescript.*

IV. Si verò aliquis interesse noluerit, alii procedere non possunt, nisi prædictæ Clausulæ additum fuerit, *aut noluerint. ibid.*

V. Rescriptum ex Jure Communi est interpretandum quoad ea, in quibus ipsi expressè non derogat. *C. 18. Eod. Tit.*

VI. Clausula, *si ita est*, ad omnia, quæ præcedunt, extenditur. *C. 25. Eod. Tit.*

VII. Clausula, *si Idoneus*, non imponit onus probandi se idoneum, Rescriptum accipienti. *C. ult. De Præsumpt.*

VIII. In Rescripto, quo in aliquâ Ecclesiâ de Beneficio aliquis provideri jubetur, nomine Beneficii simplex Beneficium, non illius Ecclesiæ Rectoria seu Dignitas intelligitur. *C. ult. De Præb.*

IX. Rescriptum Gratiam ambitionem concedens strictè est interpretandum: Talis autem censetur, quâ Prælato permittitur, ut Beneficia, quæ tempore Promotionis habet, retineat. *C. 5. de Rescript. in VI.*

X. Quandò pluribus articulis connexis in unâ Commissionem positus, in uno tantum contingit, Appellatio nem expressè vetari, ea quoque circa alios censetur interdita, quocumque Rescripti loco Clausula inseratur; *C. 41. de Appell.* Sed, si de pluribus negotiis, quæ se minime contingunt, in Rescripto agatur, ad illud negotium restringenda est Clausula, quod præmissum est. *C. 71. Eod. Tit.*

XI. Præcedentia per Subsequentia, & è contrà, sunt explicanda, cujus ratio est, quia Rescripti principium sæpe refertur ad medium & ad finem; medium verò ad principium & ad finem. *C. 41. cit.*

XII. In re gratiosa Abbates sub Monachis comprehenduntur. *C. 46. de Sim.*

SECTIO VIII.

DE ALIIS RESCRIPTORUM DIVISIONIBUS.

Quæ de Rescriptis dicenda supersunt, paucis Titulis comprehendimus; quia, quæ Rescripta conditionata & disjunctiva respiciunt, uno verbo expediuntur: quæ verò Rescripta tum Gratia tum Justitia spectant tribus Regulis finiuntur: postremò, quæ ad Rescriptorum executionem pertinent, pluribus quidem Regulis, sed brevissimis & facillimis continentur. Eadem de causâ possemus etiam, nullâ adhibita subdivisione, singula hæc explicare, verum, ne ulla sit hoc in Tractatu confusionis umbra; Sectionem hanc Octavam in Sex §§. pro rerum tractandarum numero subdividemus;

§. I.

De Rescriptis Conditionatis.

REGULA I.

Rescriptum conditionatum non valet, nisi adimpleatur conditio.

C. 13. De Rescript. in VI. Clem. unic. de Conces. Præb.

REGULA

REGULA II.

Hinc si Quis sub futura conditione Beneficium impetret, alius verò purè ante conditionis hujus eventum, posterior priori præferatur.

C. 13. *De Rescript. in VI.*

§. II.

De Rescriptis Disjunctivis.

REGULA.

In Rescripto Disjunctivo (*quale, quo præcipitur aliquid fieri, si hoc, vel illud ita se habeat*) sufficit, quòd una pars sit vera.

C. 4. *De Rescriptis.*

§. III.

De Rescriptis Obreptitiis, Subreptitiisve.

Notandum, per Rescriptum Obreptitium intelligi, illud, in quo tacetur veritas exprimenda; per Subreptitium verò, intelligi illud, in quo suggeritur falsitas: Notandum iterum, Rescriptum Obreptitium dici posse Subreptitium, quia furtivè Concedenti, qui si sciret quòd tacetur, Rescriptum denegaret. His notatis hæ traduntur Regula.

REGULA I.

Fundamentum notatæ distinctionis inter Rescripta Obreptitia, Subreptitiave in Canone reperitur: ipsa verò distinctio nequaquam, imò contrarium quid in eo habetur.

I. Pars patet ex C. 20. *De Rescript. & ex. C. 7. De Fide Instrum.*

II. Credenda, donec citetur aliquis Canon, in quo talis distinctio exprimitur.

III. Pars est in *Cap. 22. de Rescript. & in C. 21. 23. de Præb. C. 41. de Excom.* Vocant Surreptitia Rescripta, in quibus veritas exprimenda tacetur.

REGULA II.

Obreptio vel Surreptio non eundem habent effectum, in quovis Rescripto.

Inferitur ex C. 8. & 22. *de Rescript.* quæ docent, Rescriptum Justitiæ Obreptione, vel Surreptione fieri annulationi obnoxium: Rescriptum verò Gratiæ, eadem Obreptione, vel Surreptione fieri nullum.

REGULA III.

Triplex est Clausula, quæ impedit, ne Obreptio, Surreptione noceat, Motu proprio, Nonobstante, Ex certâ scientiâ.

De Primâ fit mentio in C. 23. *de Præb. in VI.* de secundâ in C. 21. *ibid.*

§. IV.

De Rescriptis proprio Motu datis.

REGULA I.

Ut sunt Rescripta, quæ ad Impetrantium petitionem vel aliorum dantur, ita sunt, quæ ex merâ Concedentis benignitate procedunt & Rescripta de Motu proprio dicuntur.

C. 23. *de Præb. in VI.*

REGULA II.

Nullum Rescriptum proprio Motu datum reputandum est, nisi id in eo exprimitur. *ibid.*

REGULA III.

Clausulæ, proprio Motu, non alia vis, quàm ut impediatur, ne Rescriptum Obreptitium Surreptitiumve censeatur, & ut denotet Papam immediatam jurisdictionem prætere in eos, quibus illa diriguntur.

Id operatur citata Clausula, aliud autem operari ex nullo juris Textu colligere fas est.

§. V.

De Rescriptorum stylo.

REGULA.

Non alia in Canone habentur ad Rescriptorum styllum pertinentia, quàm ista.

I. Episcopi, Archiepiscopi, alique Superiores vocantur à Papâ Fratres; non Filii: ceteri verò vocantur Filii.

II. Papa scribens singulis Personis plurali locutione non utitur.

§. VI.

Comprehendens ceteras Rescriptorum Divisiones.

REGULA I.

Rescripta alia sunt Excitatoria, alia Restitutoria, alia Attributoria.

Excitatoria sunt, quibus Ordinarius ad ea faciendâ excitatur, quæ ex Officio facere potest & debet: *Restitutoria* sunt, quibus Ordinario præcipitur, ut quæ aliàs poterat, ut Ordinarius, nunc tamquàm Sedis Apostolicæ Delegatus faciat: *Attributoria* sunt, quibus Ordinario, quæ ut Ordinarius non potest, nec aliàs potuit, committuntur.

REGULA II.

Primi & Secundi generis Rescripta à Rescriptis Tertii generis in eo differunt, quòd quæ vi illorum fiunt, autoritate *Ordinariâ* fiant, ideòque in eis Appellatio immediata ad Prælatum proximè Superiorem devolvitur. Quæ verò in istorum executionem fiunt, autoritate *Delegatâ* fiant, ideòque ad Committentem Appellatio devolvitur.

Prior Regulæ Pars expressè habetur in C. 12. *de Off. Ord.* quoad Rescripta Excitatoria: Quoad alia verò, ex pluribus Concilii Tridentini locis præfata autoritas Delegata colligitur, cum doceant Ordinarium, post factam ab eodem Concilio restitutionem, tamquàm Delegatum agere debere in iis, quæ aliàs ut Ordinarius faciebat. Inferitur etiam ex *Eod. Cap. 12.* restitutione enim, quæ aliena erat jurisdicção ejus propria fit, cui restituitur. Hoc fufius explicatur in *Tractatu de Jurisdicção Ecclesiasticâ* in II. Tomo, inferendo.

SECTIO IX.

De iis, que RESCRIPTIS JUSTITIÆ sunt peculiaribus.

REGULA I.

Quidquid ratione Materiæ convenit Rescripto Justitiæ, id sibi peculiare habet. Hinc quæcumque huic Rescripto conveniunt ex eo, quòd Forum Contentiosum respiciat, sibi peculiaribus sunt.

REGULA II.

Non alia habentur in Canone Rescriptis Justitiæ peculiaribus, quàm ista.

I. Non diriguntur nisi Dignitatem vel Personatum Habentibus aut Canonicis Ecclesiæ Cathedralis, nec executioni mandantur nisi in Civitatibus vel Locis Insignibus. C. 11. *de Rescript. in VI.*

II. Si quis Duplici Rescripto delegetur ad eandem Causam, *Generali*, quo Causa non exprimitur, sed tali modo

modo tractari jubetur, cum expressa fuerit, & *Speciali*, quo Personæ & Res exprimuntur: nonnullaque mutantur quoad procedendi formam; *Speciale*, Rescriptum Generali derogat, quoad ea, quæ specialiter exprimit. *C. 14. §. Quoniam. De Refor.*

III. Rescriptum, quo Personis & Rebus non expressis, sed postea exprimendis Causa committitur, jurisdictionem dat, sed non exercitium Jurisdictionis: istud verò accipitur Rescripto, quo postea Res & Personæ exprimuntur. *ibid.*

IV. Rescriptum expressè obtentum contrà Minores & viliores Personas, ad Majores extendi non potest. *C. 15. eod. Tit.*

V. Clausula & quidam alii non est ad multitudinem effrenatam extendenda, sed exponenda, ut in *C. 2. de Rescript. in VI. ibid.*

VI. Rescriptum, quo Impetrans non utitur contrà expressos sed contrà Minores, vel Pares non expressos, censetur dolo obtentum, ideoque ut nullum habeatur. *ibid.*

VII. In Causâ Monasterii, in quo Abbatis & Conventus negotia non sunt discreta, valet Rescriptum, quod Solius Abbatis meminit, vel quod contrà solum Abbatem impetratur. *C. 21. de Rescript.*

VIII. Rescriptum Subreptitium non est nullum: hinc patet, quòd omisso Clausulæ, si *Preces veritate nitantur*, non annullat id genus Rescripti. *C. 22. de Rescript. expressè dicit, hanc Clausulam subintelligendam, si omittatur, & de Rescriptis Justitiæ manifestè loquitur.*

IX. Qui Rescripto ex malitia vel negligentia intrà annum non utitur, alio potest conveniri, etsi Primi non meminerit. *C. 28. eod. Tit.*

X. Rescriptum ultrà duas Diatas extrà Diocesim Reum trahens, non valet, nisi Partes consenserint, vel id Constitutionis id prohibentis meminerit. Gallia factam huic Constitutioni Derogationem non probaret, Parte Adversâ de hoc conquerente. *C. 28. ibid. Corrigitur hoc Caput Cap. 11. de Rescript. in VI.*

XI. Impetratum sine Speciali Domini Mandato Rescriptum non valet, nisi à Consanguineis vel litis Consortibus aliisque similibus impetratum sit; idem si Mandatum revocatum fuerit, & revocatio Procuratori innotuerit. In Gallia sine tali Mandato valde impetratur. *C. eod. §. sunt & alii. C. 33. eod. Tit.*

XII. Admittens Appellationem Rescriptum circa executionem anterioris Rescripti, pravalet Rescripto, quod Causam commisit, cujusque executio Appellationi locum præbuit. *C. 29. eod. Tit.*

XIII. Successor conveniri nequit Rescripto in Prædecessorem impetrato, si iste antè mortem vi illius ad Judicium non sit vocatus, præterquam si succedat in vitio: cuius ratio est, quia Rescriptum expirat cum eo, contrà quem impetratum est, si res sit adhuc integra. *C. 36. eod. Tit. C. 11. de Judiciis. C. 36. de Rescript.*

XIV. Rescripta Impetrantes, iisque Utentes, ut alios quoquo modo vexent, illorum commodo frustrati in expensis sunt condemnandi. *C. 44. de Rescript. huc referri potest. C. 16. eod. Tit. quod privat Prioris Rescripti commodo eum, qui aliud dolo impetrat non factâ illius mentione.*

XV. Fiunt inutilia, nisi Impetrans iis intrà annum utatur. *C. 9. & 33. De Refor.*

XVI. Vis eorum expirat, si Concedens moriatur nondum incepta executione. *C. 19. & 20. de Deleg.*

XVII. In Causa Reali Rescriptum sequitur rem, quam respicit, undè vi illius conveniri potest is, ad quem transmittitur post Rescripti Impetrationem. *C. 1. de alien. Jud. mut. causa.*

XVIII. Id ad quod Jure Communi Rescriptum extenditur, tanquam expressum habetur, si prætermittatur. *C. 1. De Mutuis Petition.*

XIX. Sub eadem Rescripti formâ reconveniri potest Actor, sub quâ Reum convenit. *C. 2. De Mur. Petit.*

XX. Rescriptum Appellationem prohibens, injustam

tantum prohibet. Clausula autem, quâ Appellatio prohibetur, non convenit nisi Rescripto Justitiæ. *C. 47. De Appell.*

XXI. Rescriptum rei litigiosæ Confirmatorium non valet, rei verò legitime possessæ ita valet, ut absque Sedis Apostolicæ Mandato de eâ cognoscere Judici non liceat. *C. 1. 2. De Conf. Util. &c.*

XXII. Prælatus in Causis Prioratum sibi subditorum, vi Rescripti Reum convenire nequit, nisi ubi Priores possent, si alibi conveniat, in expensis damnatur, & Processus est irritus. *Clem. 1. de Rescript.*

XXIII. Cum Justitiæ Rescripta facillimè impetrentur, non præsumitur Quis falsasse hujusmodi Rescriptum, nec punitur qui ex ignorantia vincibili falso Justitiæ Rescripto utitur, modò uti desierit statim, ac illius falsitas sibi nota facta est. *C. 8. De Crim. Falsi.*

XXIV. Rescriptum, quo committitur Judex notoriè suspectus, surreptitium judicatur, si de tali suspicione nulla fiat in illo mentio. *C. 2. Ut lite non Contest.*

SECTIO X.

De iis, quæ RESCRIPTIS GRATIÆ peculiarioria sunt.

REGULA.

Non alia in Canone leguntur Rescriptis Gratia peculiarioria, quam quæ sequuntur.

I. Dantur ad tempus indeterminatum, scilicet ad beneplacitum, vel Pontificis vel Sedis Apostolicæ; si ad Pontificum, expirant cum illis, si ad Sedis Apostolicæ, durant, donec revocentur. *C. 5. de Refor. in VI.*

II. Tempus Data attenditur, non Præsentationis, nisi cum non apparet, Quis prius impetraverit, &, si Impetrantes in omnibus sint æquales, locus est Gratificationi. Attenditur autem tempus Data, quia Rescriptum istud ad rem jus dat, eo ipso, quo obtinetur, si Beneficia respiciat. *C. 9. 12. ibid. Idem habetur. C. 7. & 30. eod. Tit. in DECRET. C. 14. ibid.*

III. Rescriptum ad Beneficium obtinendum irritum est, si aliud ab Impetrante jam possessum in eo taceatur. *C. 17. 27. 42. eod. Tit.*

IV. Rescriptum in Beneficio restituens non valet, nisi causam, ob quam Impetrans ab eo erat amotus, exprimat. *C. 6. eod. Tit.*

V. Rescriptum, quo Beneficium conceditur ei, qui simili Rescripto renunciavit ob alia Beneficia vel Pensiones, irritum est, si Primi sic venditi non meminerit. *C. 31. eod. Tit.*

VI. Executorium de Beneficio Rescriptum non valet, nisi Monitorium, de quo mentionem facit, præcesserit. *C. 37. eod. Tit.*

VII. Rescriptum cum hac Clausulâ, si pro alio non scripsimus, non valet in Ecclesiâ, in quâ vi Rescripti ejusdem Pontificis aliquis obtinuit Beneficium, vel ad hoc receptus est. *C. 39. eod. Tit.*

VIII. Pontifex, qui in unâ Ecclesiâ Rescriptum Prædecessoris sui executus est, potest aliud in eadem alteri concedere, quin illam bis gravet. *C. 39. eod. Tit.*

IX. Speciali gravatus Rescripto non est iterum gravandus vi Generalis Rescripti, quo jubetur Episcopus, ut alicui provideri faciat in Diocesi suâ, ubi pro alio non est scriptum. *C. 40. eod. Tit.*

X. Gratia alicui concessa sine alterius læsione interpretanda est, & si quæ fiat, compensanda est. *C. 12. De Deleg. C. 1. Lit. pend. C. 16. De Major. & Obed.*

XI. Rescriptum Gratia Obreptitium, vel Subreptitium, est nullum, sive Beneficia, sive alias Gratias respiciat. *C. 8. 17. 19. 27. 31. 32. 37. 42. De Refor. & C. 6. eod. Tit. in VI. Quæ omnia de Beneficiis loquuntur C. 16. De Refor. & C. 7. De Fid. Instr. C. 2. De Fil. Presb. CONC. TRID. Sess. XIII. C. 5. De Ref.*

XII. Hinc

XII. Hinc si, tacito Canonico ad Beneficium impedimento, præscriptum Beneficium impetretur, Rescriptum irritum est. C. 2. *De Fil. Presb.* ubi Rescriptum ad Beneficium ob talem defectum nullum declaratur.

XIII. Rescriptum Gratia non expirat, etsi intrâ annum executioni non mandetur, nec etiam morte Concedentis antè inceptam executionem. C. 5. *De Rescr.* in VI. nisi mera Gratia executio demandetur. C. 36. *De Prab.* in VI. in fin. GLOSSA in Verbo *Moriatur*, ubi solvit contradictionem apparentem hujus Textus cum C. 9. *de Offi. Deleg.* in VI.

XIV. Rescriptum, Secundum Beneficium concedens, meminisse debet primi, quod Primum Beneficium concessit. C. 6. *De Prab.* GLOSSA in Verbo *aliud*.

XV. Rescriptum, quo Collator Petro Beneficium jam vacans aut primum vacaturum conferre jubetur, non eum ita ligat, ut alteri illud invalidè conferat, illum tamen obligat, ut, si Petrus Beneficio sufficiens careat, illum de redditibus Ecclesie alat, donec aliud Beneficium sufficiens contulerit. C. 27. *De Prab.*

XVI. Cum Rescriptum jubet, ut quis Apostolicâ autoritate recipiatur, Receptus vi talis Rescripti eâ autoritate receptus dicitur. Idem quoque si ad eos, ad quos dirigitur Rescriptum, receptio non pertineat, alias verò autoritate Ordinaria receptus censetur. C. 4. *De Rescr.* in VI.

XVII. Rescriptum concedens Beneficium certo modo vacaturum, jus nullum dat ad aliud modò vacans. C. 6. *De Rescr.* in VI.

XVIII. Impetratam à Sede Apostolicâ Gratiam sentire Volens, Litteris probare debet. C. 1. *De Elect.* EXTRAV. COM.

XIX. Rescriptum Gratiam revocans, quæstum jus non tollit, sed querendum, nisi istud digniori quæsto juri sit annexum. C. 39. *De Prab.* in VI.

XX. Qui ex ignorantia vincibili (quâ intelligitur, quæ ex merâ negligentia oritur) falso Gratia Rescripto utitur, pœnâ plectitur. C. 7. *De Crim. falsi.*

XXI. Rescriptum Gratiam concedens cum Decreto irritante ligat Ignorantes. C. 40. *De Prab.* in VI.

Nota circa Art. II. in eo fundari Regulam 54. in VI. *Qui prior est Tempore potior est Jure*: sed hanc Regulam varias pati exceptiones, quæ ad tres reduci possunt. I. est, quando Prius Rescriptum est nullum vel annullandum. Prima Exceptio habetur. C. 7. *de Rescript.* in VI. II. Quando qui prius impetravit, verbo vel facto renunciavit Rescripto suo; facto autem Quis Rescripto renunciat 1. si intrâ tempus congruum eo uti negligat. 2. Si post Rescriptum impetratum Uxorem ducat. Secunda infertur ex C. 1. 3. *de Cler. Conjug.* III. Si in Posteriori jubeatur, ut istius Impetrans, Prioris Impetranti præferatur. Tertia legitur in C. 7. *de Concess. Prab.* in VI. in quo fit prima mentio Clausulæ *anteferri*, in Gratiis Expectativis postmodum multoties insertæ, necnon Effati, *si vinco vincentem te, à fortiori vinco te.*

SECTIO XI.

De iis, quæ RESCRIPTIS TAM GRATIÆ, QUAM JUSTITIÆ COMMUNIA SUNT.

REGULA.

Non alia in Canone leguntur, Rescriptis tam Gratia, quam Justitia communia, præter ista.

I. Speciale derogat Generali, etsi de Generali mentionem non faciat, non è contrâ, licet Generale posterius sit. C. 1. 14. *De Rescr.* C. 14. *De Prab.* in VI. C. 2. *De Dolo & Contum.*

II. Derogant Statutis Ecclesiarum, dum id expriment. C. 4. *De Rescr.* in VI.

III. Juri Communi Contraria restringenda. C. 5. *Eod. Tit. & Loco.*

Tom. I.

IV. Ab unâ re ad aliam alterius speciei non extenduntur. C. 6. *Eod. Tit. & L.*

V. Alieno juri non nocent, nisi id expressè caveant. C. 8. 10. *Eod. Tit. & L. C. 15. De Prab.* in VI.

VI. Rescriptum Statuto à Papa confirmato contrarium, irritum est, si huic Statuto expressè non deroget. C. 19. *De Rescript.*

VII. Non valet Rescriptum, in quo non fit mentio rei, quæ, si cognita Concedenti fuisset, expressè à concedendo avocasset. C. 2. *Ut lit. non contest.*

VIII. Secundum Rescriptum non revocat, quod per Primum legitime factum sit. C. 13. *De Restitu. Spoliat.* C. 29. *De Off. Jud. Deleg.*

IX. Cum post Rescriptorum Concessionem fit Diocesum divisio, eodem modo exequenda, ac antea fuissent. C. 1. *De Conc. Prab. Extravag. JOANNIS XXII.*

X. Rescriptorum tenor est servandus, alioquin vana est illorum executio. C. 7. *De Conc. Prab.* in VI. C. 22. *De Rescriptis.*

XI. Clausula Derogatoria, si Generalis sit, impedit, ne Rescriptum sit irritum. Infertur ex C. 21. *De Prab.* in VI. in quo Clausula Particularis Derogatoria supplet defectum particularem, cui responderet; undè sequitur, quòd Clausula Generalis Derogatoria supplet quoscumque defectus.

XII. Si illorum executioni terminus præfigatur, elapso termino expirant. C. 4. *De Off. Deleg.* Loquitur quidem tantum de Rescripto Justitiæ, sed ad aliud extendi potest, nam v. g. dum Litteris Dimissoriis terminus præfigitur, ut sit, quando dantur eâ lege, ut Impetrans intrâ sex menses iis utatur, transacto termino nullius sunt roboris.

XIII. Expirat cum Delegato, si Delegatio facta sit Personæ; si enim Dignitati facta sit, durat post mortem illius, quo possidente datum est Rescriptum. C. 14. *De Off. Deleg.*

XIV. Dum plures eodem Rescripto committuntur sine clausula, *Quod si non omnes*, uno ex his defuncto, vel recusato, aut nolente, Rescriptum vim suam amittit. C. 30. C. 42. *De Rescript.*

XV. Si ab eo, qui in Rescripto delegatur, non acceptetur Delegatio, vis ejus excidit. C. 13. *De Rescript.*

XVI. Si revocetur Rescriptum, & nota facta sit Delegato revocatio, eo ipso fit inutile. C. 6. *De Off. Deleg.* in VI.

XVII. Nullum Rescriptum revocari potest re incepta. C. 29. *De Off. Deleg.* & C. 6. *Eod. Tit.* in VI.

XVIII. Datur cum Clausula, *Remota Appellatione*, quæ Clausula intelligitur de Appellatione, quæ à Jure non indulgetur expressè, ideòque de injustis & frivolis Appellationibus, quæ in Jure nullibi indulgentur, quales Moratoria, Frustratoria à futuro gravamine. De his loquitur. C. 53. *De Appell.* C. 12. *De Rescript.*

Nota obiter duplex Appellationum genus aliàs extitisse, quorum Prius Judicia respiciebat & in Judiciis fiebat; ideòque Appellationes sub hoc comprehensæ *Judiciales* vocabantur; Posterius Gratias respiciebat, & extrâ Judicia fiebat, ac idcirco Appellationes hujus generis *Extra-judiciales* dicebantur; Prius ergò contingebat Rescripta Justitiæ, Posterius Rescripta Gratia.

SECTIO XII.

De RESCRIPTORUM Executione.

Possimus hinc agere de Personis, quibus dirigenda sunt Rescripta: id enim ad eorum executionem pertinet; verum, cum de hac re abundè egerimus, dum de Jurisdictione Delegatâ tractavimus, satius est, ut ad ea, quæ dicta sunt, remittamus, quam ut illa hinc sine necessitate repetamus.

REGULA I.

Gratis exequenda sunt Rescripta. C. 16. De Vit. & Hon. C. 1. Sess. XXI. C. 5. Sess. XXII. C. 4. Sess. XXIV. CONC. TRID.

Nota circa hunc Articulum, quod Executori licet pro labore aliquid moderatum accipere, nisi Impe- trans sit pauper, vel deputatos ad hoc redditus aliunde habeat Executor.

REGULA II.

Non est omittenda Rescriptorum executio sine rationabili causâ, istaque exponenda est Summo Pontifici. C. 5. De Rescr. C. 34. De Prab. Hinc ratione frivola Exceptionis Executor non debet interloqui *ibid.*

REGULA III.

Injusti Rescripti suspendenda est executio, donec melius instructus Pontifex quid fieri velit, responderit. *ibid.*

REGULA IV.

Apostolica de conferendo alicui Beneficio Rescripta, si Sede vacante, Capitulo directâ executioni non fuerint mandata, ex eo quod Beneficiorum Collatio ad Episcopum spectat, ab isto exequenda sunt, ubi confirmatus est. C. 6. De Rescript.

Non est inutilis ista Regula, licet Mandata Apostolica exoleverint, cum ad Indulta Graduatorum, aliave familia, quæ in usu sunt, applicari possit.

REGULA V.

Processus factus, non servatâ Rescripti Formâ, est ipso Jure irritus; factus verò ex Rescripto subreptitio, est irritandus. C. 22. De Rescript. C. 21. 32. De Deleg. C. 19. De Restit. Spoliat. Nota obiter, non servare Rescripti Formam & Rescripti Fines excedere, unum & idem esse, ac proinde Capita, quæ ad istud spectant, ad aliud pertinere, ideòque hic simul omnia collecta esse.

REGULA VI.

In Rescripti executione, Mandantis intentio est attendenda. C. 36. 38. De Prab.

REGULA VII.

Lata ex Rescripto Sententiæ executio suspendenda est, cum dubitatur de Jurisdictione illam Demandantis, idque, donec dubitandi locus tollatur. C. 24. EODEM TIT.

REGULA VIII.

Cum Rescripto, quo Excommunicatori injungitur, ut injustè Excommunicatum absolvat, Judices deputantur ad illud exequendum posito, quod ille non pareat, ad istos cognitio demandatur C. 44. Eod. TIT.

REGULA IX.

Rescriptum, suppressâ veritate, vel expressâ falsitate, bonâ fide obtentum, exequendum non est juxtâ Formam, quam præ se fert, sed juxtâ Formam Communem. C. 20. De Rescript. C. 11. De Deleg. in 1. Collect.

REGULA X.

Rescriptum, quod alios tangit, quàm eos, propter quos datur, non est exequendum, nisi prius vocatis & auditis aliis omnibus, quorum interest. C. 17. De Maj. & Obed.

REGULA XI.

Insufficiens est Rescripti executio, cum è Duobus, quæ æqualiter mandat, unum dumtaxat adimpletur C. 19. De Rest. Spol.

REGULA XII.

Nullus tenetur Rescriptum exequi, si absque Scandalo id fieri nequeat. Idem dicendum, si cesset Mandati causa C. 6. De Prab. C. 30. De Prab. in VI.

REGULA XIII.

In Galliâ Papæ Rescripta absque Patentibus Regis Litteris non sunt exequenda; illis exceptis, quæ Forum Internum respiciunt.

RATIO. Eo in Regno habetur Papa tanquam Princeps Externus, cujus Litteræ Executioni non mandatur absque Pareatis, vel Cautio hæc adhibetur, ne Ecclesiæ Gallicanæ Privilegia, vel Regni Jura incantè violentur. PITHOËUS in Comment. sup. Libert. Eccles. Gallic. C. 44. FEVRETUS Tom. 1. p. 19. n. 10.

REGULA XIV.

In eodem Regno, si Papa jubeat in Rescripto, ut autoritate Apostolicâ procedatur, vel non admittitur tale Rescriptum ob istam Clausulam; vel, si admittitur Clausula, habetur pro non scriptâ.

Excipienda sunt Rescripta Attributionaria quæ, aliâ autoritate, quàm Apostolicâ, executioni mandari nequeunt.

SECTIO XIII.

In quibus differat Jus CANONICUM à JURE CIVILI circa RESCRIPTA.

REGULA.

Non aliâ notandæ veniunt differentiæ hujus generis, quàm istæ.

I. **Jure Civili**, si Clausula (*si Preces veritate nitantur*) omittatur, Rescriptum est nullum: *Jure Canonico* subintelligitur, ideòque illius omisso non annullat Rescriptum. GONZALEZ in C. 2. De Rescriptis n. 18. & FLORENS in TIT. De Rescript. subministrant, quæ hic de Jure Civili dicuntur, quæque adjiciuntur. Cætera, quæ de Canonico, patent ex dictis, quibus adde quæ extant apud GRATIANUM in §. Rescripta CAUS. XXV. QUÆST. II. ubi colligit Leges, quæ declarant irrita Rescripta, in quibus deest Clausula (*Si Preces &c.*)

II. **Jure Civili** Rescripta Justitiæ perpetuò durant, si Jus Commune contineant; Rescripta Gratiaæ anno finiuntur *Jure verò Canonico*, Rescripta Justitiæ finiuntur anno, si dolo vel negligentia intra illum non fuerint executioni data; finiuntur etiam morte Concedentis, si res sit adhuc integra; Rescripta Gratiaæ non expirant morte Concedentis, licet res sit adhuc integra, Quod patet ex eo, quod à Successore revocari soleant, quando vult, ut effectu suo careant, sive Lites, sive Gratias respiciant. C. 16. CAUS. XXV. QUÆST. II. ex Theodosio & Valentiniano.

III. **Jure Civili** Rescripta subreptitia irrita sunt; *Jure Canonico* sunt tantum irritanda, si Lites tangant.

IV. **Jure Civili** Mendax Precator à Judice puniendus est, *Jure Canonico* non iterum. FLORENS p. 82. 1. Part.

CAPUT III.

Appendix ad Tractatum de Rescriptis, in qua comparantur Gratiaæ Expectativa Apostolica cum Expectativis Usu receptis in Galliâ.

Gratiaæ Expectativa Apostolica, quæ etiam Mandata Apostolica vocitari solent, maximam connexionem

nexionem habent cum Rescriptis, idque duplici ratione, 1. In se considerata, sunt Rescriptum Gratia. 2. Ob innumeras, quas suscitaverunt lites, plurimis Rescriptis Justitiæ ansam præbuerunt, quorum non pauca utriusque generis in Corpore Juris reperiuntur, ut ex Tractatu de Rescriptis apparet: præterea Gratiæ Expectativæ apud Gallos receptæ, non ab similes prædictis Gratiis Apostolicis esse videntur; cum utraq; vacatura Beneficia respiciant, atque ad illa jus conferant, nec non in concessione & in executione nonnullis Formulæ alligatæ sunt obnoxiaque: his ergo de causis visum est conveniens, ut huic Tractatui annexeretur Comparatio Gratiarum prioris generis cum Gratiis posterioris.

RUSŒUS in *Tractatu de Mandatis Apostolicis* simile quid præstitit: siquidem Primâ Parte contulit illa prout regebantur Veteri Jure, quod in Corpore Juris continetur, cum iisdem consideratis juxta Ordinationes Regias, nempe Pragmaticam Sanctionem & Concordata, relativæ oïto ab illo Jure præscriptis Formulæ, Quatuor peculiariter Juri Gallicano notavit, quorum *Primum* est, Quod hoc Jure Mandatum debet esse simplex & purum de primo Beneficio, sine Clausulâ quod duxeris acceptandum, hoc autem discrimen justum esse ostendit triplici ratione.

Secundum, Quod Gallicano non apponatur Clausula *Decreti irritantis*, probatque, illam periculosam esse, quia hinc irritat quamcumque Collationem alteri factam, quam Impetranti; illinc verò evenire potest, ut Impetrans renunciet Mandato, vel negligat requirere Beneficium, vel ut habeat illud pro derelicto, vel ut illius incapax fiat, undè in longum tempus vacatio Beneficii protraheretur, in dispendium Divini Cultus, Salutis Animarum, rerum Ecclesiasticarum, illarumque fructuum.

Tertium, Quod Mandatum executioni mandari non possit, nisi post Mensem, ab Insnuationis die numerandum, idque æquum demonstrat ex eo, quod si Mandatarius Beneficium obtineret immediatè post Insnuationem, suspectus fieret, se procurasse mortem Defuncto, ut illius Beneficium assequeretur, statim verò post Mensem permititur ei, ut impetret Beneficium, ne diutius vacet.

Quartum, Quod distincta sint omninò Mandata ad Præbendas respectu Præbendarum, & ad Dignitates respectu Dignitatum, ita ut vi illorum obtineri nequeat Dignitas, nec istorum virtute Præbenda.

Hæc RUSŒUS docet de Quatuor discriminibus inter Jus Canonicum Romanum & Jus Canonicum Gallicanum suo tempore servatum circa Mandata Apostolica, sub quo exemplo movet ad comparandas Gratiæ Expectativas hodiè vigentes apud Gallos, cum Veteribus, de quibus in Corpore Juris plurima sub variis Titulis illius, sed potissimum sub istis. 1. *De Rescriptis*. 2. *De Præbendis*. 3. *De Concessione Præbendarum*. Facta ab illo prædicta Comparatio profuit, quamdiù post Tractatum suum Mandata Apostolica in usu esse perrexerunt, videlicet usque ad abolitionem illorum à Concilio Tridentino factam, anno 1563. eamque sufficienter publicatam, & ab omnibus, quorum intererat, acceptatam: quam autem suscipimus faciendam inter memoratas Gratiæ utriusque generis nonnihil conferre poterit, quamdiù Hodiernarum Usus vigeat.

Ut autem hæc Comparatio methodicè fiat, Consideranda sunt istæ Expectativæ; 1. in se, quoad Concedentem, & modum, quo conceduntur. 2. Quoad Beneficia, quæ ipsis subsunt. 3. Quoad illos, quibus dirigitur, ut illas implent. 4. Quoad durationem, modumve, quo expirant. Hæc divisione RUSŒUS usus est in explicandis Mandatis Apostolicis, cum quibus comparandæ sunt Hodiernæ Gratiæ Expectativæ, ac circa quodlibet Divisionis Membrum collegit Textus Juris Canonici de illo loquentes, illos-

Tom. I.

que exposuit. Eundem sequentes Ordinem examinabimus, an collecti expositique Textus accommodari possint prædictis Gratiis.

Sed præmittendum est I. quod istarum Gratiarum Quatuor sint species, hisque nominibus donari soleant. 1. Vocatur *Privilegium Graduatorum*. 2. *Indultum Curie Parisiensis*. 3. *Mandatum jucundum ad Regnum adventus*. 4. *Mandatum præstiti ab Episcopo recens promoti Fidelitatis Sacramenti*. II. Quod *Prima* concessa sit Universitatibus à Concilio Basileensi, distribuenda ab ipsis, Membris suis, acceptata à CAROLO VII. & ab Ecclesiâ Gallicanâ ad hoc congregatâ, & confirmata à FRANCISCO I. & LEONE X. per Concordata inter illos inita. *Secunda* dictæ Curie concessa à Pontificibus EUGENIO III. PAULO III. & CLEMENTE IX. à Rege præcipuis illius Membris distribuenda. Utraque autem Gratia in hoc convenit, quod Corpori concessa sit in perpetuum, illiusque à Membris participatio seorsum fit à distribuente Corpore vel Rege: è contrâ quodlibet Mandatum Apostolicum emanabat sigillatim à Papâ vel Legato; idque duobus modis, nimirum vel motu proprio Concedentis, vel precibus Impetrantis, neutra autem motu proprio fiat, sed precibus datur concediturve.

Tertia & Quarta à Rege conceduntur motu proprio, nullâ factâ mentione Precum, sed solius Meriti illius, cui conceditur. Hinc Rescripta, quibus utraq; dantur, sunt Rescripta Gratiæ, ex solâ Regis benevolentia procedentis; duæ priores è contrâ sunt Litteræ, partim Justitiæ, partim Gratiæ, cum debeantur Graduatibus vel Magistratibus, quibus conceduntur: in quo ista conveniunt cum Mandatis Apostolicis, quæ concedebantur Clericis Pauperibus, vel Ordinatis sine Titulo Clericali, seu Beneficio, seu Patrimonio; Cæteræ verò conveniunt cum Mandatis Apostolicis, quæ ex merâ liberalitate Pontificum concedebantur: singulæ autem, ut & singula Mandata Apostolica, revocari possunt ob subsequentem Impetrantium indignitatem, vel antecedentem posterius notam. Singulæ à Mandatis Apostolicis in formâ differunt, sed potissimum quod nullas habeant Clausulas in illis usitatas, nempe: *Anteferrî; si pro alio non scripserimus; Quod duxeris acceptandum; Decreti irritantis*. Vid. RUSŒUM loco citato à n. 9. ad 14. Differunt etiam in eo, quod per Mandata Apostolica creabantur interdum Canonici cum expectatione Præbendæ, quod à nullâ illarum Gratiarum efficitur.

Hæc sufficiant quoad *Primum Divisionis Membrum* seu Gratiæ prædictas in se consideratas, Personam Concedentis & concedendi Formam, hincque nascentes inter illas & Mandata Apostolica Concordiam & Discrepantiam.

Nunc de *Secundo*, in quo de Beneficiis, quæ subjiciuntur Gratiis Expectativis Gallicis, quæ ab illis eximuntur: Utraque autem in genere spectata eadem sunt, ac illa, quæ Mandatis Apostolicis suberant, vel non: Quod patet Collatione factâ istorum, quæ RUSŒUS recenset in 2. Parte cit. Tract. cum illis, quæ enumerantur in 2. Parte Institutionum Ecclesiasticæ & Benefic. TIT. XXIV. ubi de Beneficiis Graduatorum Privilegio subjectis, & TIT. XLVIII. ubi de illis, quæ subsunt Indulto Curie Parisiensis. In utroque autem Titulo observare est, Beneficia quæcumque his Gratiis obnoxia esse, præter Electiva, Reservata, vel Affectata Summo Pontifici, Resignata, vel Permutata, à Patrono Laico Pendencia, Regi Reservata, ut quæ vacant in Regalia: atqui idem videre fas est in 2. Parte Tractatus citati, ibi enim non alia eximuntur à Mandatis Apostolicis, quam, quæ duximus, exempla ab his Expectativis, quod si prædictam Comparationem restringimus ad duas istas Expectativas, ad id astringimur; quia aliæ duo non

comprehendunt, nisi Canonatus. TIT. LVIII. *Institutionum citatarum*, Parte etiam citata in quo conveniunt cum quibusdam Mandatis Apostolicis, quæ ad solos Canonatus nominabant, siquidem, cum Mandata illa à solâ voluntate Pontificis dependerent, multiplicis generis erant: alia nempe Amplissima, extendebanturque, ad quævis Beneficia Collativa, ideòque Generalia vocabantur; alia multò minis ampla, quæ Particularia dicebantur, istaque non unius speciei erant, nimirum vel ad simplicia omnia Beneficia mittebantur, vel ad nonnullas istorum species refringebantur: ad Mandata hujus postremi generis accedunt Mandata Regia tum Jucundi Adventus, tum Sacramenti Fidelitatis: prædictam autem Mandatorum divisionem RUSOVS memorat loco citato, ubi observat Beneficia, quæ in Regalia vacabant, comprehensa nunquam fuisse in Mandato Apostolico quantumvis Generali.

Hinc patet, maximam affinitatem esse inter Gratias Expectativas Gallicanas, & Indulta Apostolica, quoad Beneficia, quæ utriusque subjiciuntur aut ab illis eximuntur.

Tertia Pars Comparationis tria complectitur, nempe 1. Quo tempore istæ Gratia insinuandæ. 2. Cui insinuandæ. 3. Quid faciendum, si is, cui diriguntur, illas adimplere noluerit.

Quoad Primum, conveniunt cum Mandatis Apostolicis in eo, quòd nullum sit à Jure præfixum tempus ad illas insinuandas, vel notificandas, idque Mandatarii voluntati relictum, quia de ipsius comodo unice agitur.

Quoad Secundum, concordant in eo, quòd Collatori tam Gratia ista, quam Mandata Apostolica dirigi soleant, sed cum Vicarius illius vices gerat, insinuatio fieri possit Vicario sicut & Collatori, quod intelligendum de Vicario quoad Jurisdictionem Voluntariam, ad quam pertinet Beneficiorum Collatio, non autem de Vicario in Jurisdictione Contentiosa, qui Officialis nuncupari consuevit apud Gallos, quia hæc Collatio ad Jurisdictionem Contentiosam non spectat. Differunt verò in eo, quòd Gratia prædicta numquam dirigantur illarum Executori specialiter Deputato: Mandata verò Apostolica ipsi Executori quandoque dirigebantur, ut notat RUSOVS in primâ Parte. n. 10. probatque per C. Executor. De Concess. Præb. in VI. Id autem fiebat, ut Impetrans impetratis citius potiretur, remotâ sic quavis Collatoris dilatione.

Quoad Tertium, Gratia prædicta cum Mandatis Apostolicis conveniunt in eo, quòd utrinque provifum sit negligentia, malitiae Collatoris, nominatis ad hoc Executoribus, qui concedant quod à Collatore denegatur; cum hoc tamen discrimine, quòd in Expectativis apud Gallos usitatis deputantur Executores Generales in favorem tam Graduatorum, quam Indultariorum: in Mandatis verò Apostolicis delegabantur Executores Speciales cuique Mandatario, idque Litteris peculiaribus, quæ ideò Executoria dicebantur; undè alia differentia inter prædictas Gratias & præfata Mandata, scilicet quòd in istis triplex genus Litterarum mittebatur, quarum 1. Monitoria erant. 2. Præceptoris. 3. Executoris, Quod in illis numquam observatum. De solis Graduatæ & Indultariis diximus Executores habere suarum Expectatarum, quia de Brevetariis, ut aiunt, incertum, an habeant.

Quod RUSOVS dicit non uno loco, Mandata Apostolica apud Gallos executioni mandari non posse intrâ Mensem Insinuationis factæ, non servatur in Gratiis Expectativis, de quibus hic Sermo; idque rectissime, cum allatæ ab illo rationes differendæ post Mensem executionis, tanti momenti esse non videantur, quibus attendendum sit immorandumque.

RUSOVS in fine 3. Partis. Sex Casus refert, in quibus Collatio facta in præjudicium Mandatarii, irrita erat ipso Jure, qui locum non habent saltem quoad modum in Gratiis Expectativis apud Gallos

usitatis. 1. Si Mandatum dirigeretur Collatori dato Executori. 2. Si solo Executori dirigeretur. 3. Cum inerat Mandato Decretum irritans. 4. Quando Executor interdixerat Ordinario, ne primum vacaturum alii conferret, quam Mandatario. 5. Quando Mandatarius creabatur Canonicus cum expectatione primæ Præbendæ, tunc si Præbenda alii concederetur, quam Mandatario, concessio nulla erat. 6. Quando acceptationi tempus præfixum erat à Papâ, tunc alteri facta intrâ hoc tempus, Collatio nulla erat. Hi autem Casus non respiciunt prædictas Gratias Expectativas in eo, quod provenit ex parte Specialis Executoris dati cum Mandato, cum hujusmodi nullus sit in istis Gratiis; ex parte verò Decreti irritantis, differunt istæ Gratia à Mandatis Apostolicis, quòd Mandata irritabant Collationes factas in contrarium ratione Clausulæ in illis insertæ, nullitas autem Collationum adversantium prædictis Gratiis provenit ex Lege illas concedente & irritante quiddid sit contra ipsam; talia sunt, ergâ Graduatos, Concordata & quoad Indultarios, Declarationes in illorum favorem factæ, cum ipsâ Jurisprudentiâ Arrestorum Magni Consilii. Quoad Mandatum Sacramenti Fidelitatis nullâ adhuc Lex irritat Collationes sibi contrarias; Secus de Mandato Jucundi Adventus, extant plures Declarationes, quæ irritas declararunt Collationes contrarias, quæ demùm prævaluerunt aliis, quæ Decretum irritans revocaverant.

Hæc fati de Similitudine & Dissimilitudine inter Mandata Apostolica & Gratias Expectativas apud Gallos receptas quoad illos, quibus diriguntur, tempus Insinuationis ac utrorumque effectus: Jam de Quartâ Suscepta Comparationis Parte inter istas & illa circa durationem modumque expirandi: Hoc autem ut dilucidè fiat, notandum, quòd Mandata Apostolica expirabant variis modis. 1. & frequentius morte Concedentis, re adhuc integrâ. 2. negligentia Impetrantis infra tempus præfixum non Notificantis, vel non Petentis sibi debitum Beneficium. 3. negligentia Executoris, cui commissâ fuerat potestas conferendi primum vacaturum eâ lege, ut intrâ tempus certum conferret. 4. cessante causâ in Mandato expressâ; nempe v. gr. paupertate Impetrantis, qui antè obtentionem Beneficii pauper esse desierat. 5. adeptione Beneficii incompatibilis cum sibi debito vi Mandati. Hactenus observata RUSOVS probat in 4. Parte cit. Traçtat.

At verò certum est, Gratiâ Graduatorum non posse expirare morte Concedentis re integrâ, cum Academia illam Concedentes vel Distribuentes morti obnoxia non sint; secus dicendum videtur de aliis, quæ à Rege conceduntur, vel distribuuntur: hoc enim moriente, Gratia nondum significata Collatori, expirare posset quoad Litteras obtentas & antè mortem non significatas, Successor tamen illas renovare posset, in quantum opus esset, quia succedit Juri-bus Antecessori debitis, seu fructibus illorum, qui antè Deceffum obvenerant, ideòque, jam erant in Bonis Defuncti, quibus succedit Hæres, sicut & Coronæ; sed de hoc fufius suo loco, dum de illis Gratiis sigillatim fermo fiet. Interim notandum circa Litteras Indulti Magistrati Parisiensis concessas, sibi vel alii, cui jus cessit, profuturas, quòd, cum illa debeantur ratione Officii, cujus post obitum Regis in possessione permanet, illarum renovatio, si hac morte perierint, jure facienda existimatur.

Alii modi, quibus Mandata Apostolica expirabant, non conveniunt Gratiis prædictis, præter negligentiam Impetrantis, qui isdem renunciat: nihil enim sibi timendum est ex parte Executoris Specialis, cum nullum habeat; nec ex adeptione Beneficii incompatibilis, cum in Gallia plura simul acquiri possint, eâ lege, ut intrâ annum, unum ex illis eligatur; pec de Bonis profanis antè vel post Gratiâ obtentam acquisitis, cum causâ paupertatis in illis exprimi non solet, tanquam motivum Concessionis, quo cessante, cessat Gratia.

TITU.